

గేయాలు

పౌరాణిక,జానపద,సామాజిక

విప్రలబ్ధ

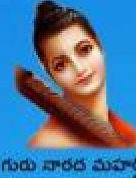

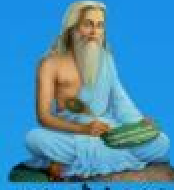
సదాశివ సమారంభాం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు శుక మహర్షి

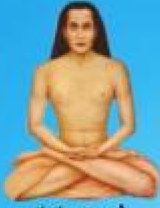

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శ్రీకృష్ణ

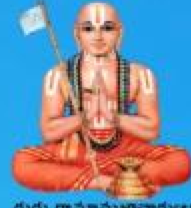
శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాబాజీ

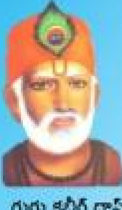

గురు గౌతమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

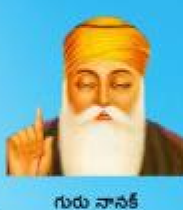

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

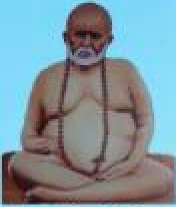

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు వీరబ్రహ్మేంద్ర స్వామి

యోగి వేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతాం

గురు త్రైలింగ స్వామి

గురు లాహిరి మహాశయ

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి

గురు వివేకానంద

గురు సాయి బాబా

గురు అరబిందో

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు భక్తివేదాంత ప్రభుపాద

గురు మళయాళస్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమాచార్య

వందే గురుపరంపరాం..

నన్ను "నేను" తెలుసుకోవటానికి

నన్ను "నేను" మార్చుకోవటానికి

"నేను" గా ఉండటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంధాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంధాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంధాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంధాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకి దాదాపు **5000** పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా http://www.new.dli.ernet.in), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(https://archive.org), గూగుల్ వెబ్ సైట్(https://www.google.co.in), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(http://www.microsoft.com) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంధాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటే, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంధాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంధాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: http://www.new.dli.ernet.in లేక http://www.dli.ernet.in
2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: http://www.sairealattitudemanagement.org
3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement
4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంద వీడియోలు: https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంధపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 2020120033100

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్ధం **ఉచితంగా eBook** రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంధముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

Sai**R**eal**A**ttitude**M**anagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

* సర్వం శ్రీ సాయినాధ పాద సమర్పణమస్తు *

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

http://www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India: Inc ×

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home | Vision | Mission | Goals | Benefits | Content Selection | Current Status | People | Funding | Copyright Policy | FAQ | RFP

Books Journals Newspapers
Palm-Leaves (Manuscripts)

Title: Ramayanam
Author:
Year: to
Subject: Any Subject
Language: Telugu
Scanning Centre: Any Centre
Clear | Search

Presentations and Report
Statistics Report
Status Report
Feedback | Suggestions | Problems | Missing links or Books

Click here for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

DLI

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

Click Here to know More about DLI New!

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
• Rashtrapati Bhavan • CMU-Books • Sanskrit • TTD,Tirupathi • Kerala Sahitya Akademi	• INSA	• Times of India • Indian Express • The Hindu • Deccan Herald • Eenadu • Vaartha	• Tamil Heritage Foundation • AnnaUniversity NEW!

Title Beginning with.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

Author's Last Name

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

Year

1850-1900	1901-1910	1911-1920	1921-1930	1931-1940	1941-1950	1951-

Subject

Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...

Language

Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

"దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్ఠమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం" అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్న్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

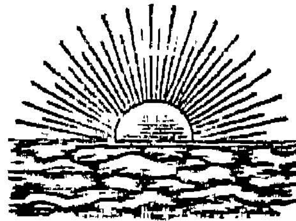
రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని ఝళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ, సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజా పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్ఛాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నిటి కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన 'ఇచ్ఛ' (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. "నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది" అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

విప్రలబ్ధ

వానమామలై వరదాచార్యులు

శ్రీ వాగీశ్వర్యై నమః

విప్రలబ్ధ

రైతురాజును నిదురలేపుటకు కవి సుప్రభాతము పాడతాడు.

నిద్రలేవోయి ఓ రైతురాజా
లేగ-టావుల్లు పాల్చేపి యంభారవళిలిల్చు

ప్రాక్సతియు నొక వంక పైడి పళ్ళెర మూని
తారకామణి దీప నీరాజనాలిచ్చు
అడుగులకు మడుగులే యర్పించు పచ్చికలు
పరచు హిమబిందువుల పాద్యక్రియలొసంగు.

పూర్వదిశ నరుణిమలు పుంజురాయళ్ళగుచు
గళమెత్తి కొమ్మాది జయగానముల బాడు
చూచుచుండగ వేగు చుక్క తొలిదెసపొడిచి
కటిక చీకటి గుండె గాయపరచెను స్వామి.

చీకటులు గబ్బిలపు మూకలై తలవంచె
చీకు కన్గవ సంధలోకాల నివసించె
చుక్కలన్నియు మంచు చుక్కలై పచ్చికల
పై వ్రాలె ముత్యాల పారజల్లిన లీల.

తమ్ములును సుప్తనేత్రమ్ము లొకరవ విప్ప
కొమ్మలు పికమ్ముల గళమ్ములను సవరించి
ఝుమ్మను రవమ్ముల గళమ్ములను సవరించి
కమ్మనగు సుప్రభాతమ్ము బాడు విపంచి.

రైతురాజును కవి సాదరంగా ఆహ్వానిస్తాడు.

నీవు రావోయి ఓ రైతురాజా !
మాకు పాడి పంటలొసంగి భారతావని నేల.

రవి శశియు నిత్య నీరాజనములీయగా
పవనుండు తరులతా చామరము వేయగా
నవమోహనమ్ములౌ నాగేటి వృషభముల్
నందీశ్వరులుగాగ నటరాజ మూర్తివై.

హలము దాల్చిన నాటి బలరాముడోయనగ
వరకుఠారముబూను పరశురాముడా యనగ
సీతతోగూడుకొను శ్రీరాముడో యనగ
ప్రగ్గాల మునుకోల పార్థ సారథివనగ.

భూదేవి నినుదాక మైపులకలేపార
గోమాత నీవంట పాలచేపులు మీర
ఆకాశగంగ నిన్నభిషేక మొనరింప
శ్రీకాంత పాణి సరసీజమ్మున జనింప.

చెకుముకిల సంచితో జాలెమొల పట్టితో
కిఱ్ఱు చెప్పులతోడ తుఱ్ఱాయి పాగతో
ఊష్మాగ్ని జల్లార్చు చెమ్మటల జాలుతో
వరలు గొంగడి మేన వజ్రకవచమ్ముగా.

కాబోవు రైతురాణిని కవి సాదరంగా ఆహ్వానిస్తాడు.

రావే ఓ రైతురాణి ! రావే యలి నీలవేణి !
రావే ఓ కీరవాణి ! రావే దొరసానీ ! రావే దయబూని
రావే ఓ యిందువదన ! రావే ఓ కుందరదన !
రావే ఓ కమలనయన ! రావేమె బిరాన ! రావే సుల్తానా !

అపరూపములౌ నవయౌవన మత్సర శిల్పాలుదీర్చ
నవ్వరిసాడి నెమ్మోమునం బువ్వుతీవెలు లాస్యమాడ
మించిన స్తనభారమునువహించు నడుము వడకాడ
అంచిత జఘన భరమ్మున నంచనడలు తడబడగా.

తొలకల పాలుంపాణీ ! కొదవలిగొను కళ్యాణీ !
పాడి పంటలను ఘనమై ప్రసాదించు శ్రీపాణీ !
ముసిముసి నవ్వులతో సద్దిసల బస్వువాల్చూపుల
నొసటందిద్దిన కుంకుమ పసలుదయార్కులనేనగ.

బంతిపూల కొప్పులతో పచ్చబొట్ల యొప్పులతో
పల్లియ కాసెపై వెండిబిళ్లల మొలకట్లు మెరయ
అమృతముగొను మోహినివలె నంబలిదుత్తలనిడి
పల్లెపడుచులక్షిత్రలోకుల నెల్లసాకు అన్నపూర్ణ
రావే దొరసాని ! రావే దయబూని.

వి ప్రహ్లద

రైతులక్ష్మి వచ్చి సానురాగదృష్టుల ప్రియునికై నిరీక్షిస్తుంది.

నాయకుడెవరే! ప్రసూన సాయకుడెవరే బాలా!
కంతుడా! వసంతుడా! జయంతుడా! తెలియగజాల!

బుగ్గల నిగ్గుల రోజా మొగ్గలు విచ్చే సొదగు
నవయౌవన నందనవన నాయకుడెవరే! నిర్జర
నాయకుడెవరే!
మందారపుటందాలను మధురరస ప్రబంధాలుగ
సుందరాధరాంచలముల సుధాపానముల గ్రోలే
నాయకుడెవరే! ప్రసూన సాయకుడెవరే బాలా!

మొల్లమొగ్గలను నవ్వే పల్లవరుస లోకవైపు
నవలాలకు కనువిప్పగు తాటంక కనులోకవైపు
శృంగార రసార్ణవపు తరంగాలను ఈదులాడు
ఓహో! సమ్మదశాలో నాలో నాకే తెలియదు.

సంపెంగ సొంపులతో నెయ్యంపు వియ్యమందెడి నీ
మిసమిసలాడే చొక్కపు పసిండి మైదీవియలో
పల్లవాల ప్రసూనాల ఫలసంపదలను గ్రోలే
పికమై మధుమత్త శిలీముఖమై శుకమై యెప్పెడి.

చెలువమ్ములకెల్లయు సుఖనిలయమ్మగు నీముఖశశి
చిలికిన పరిహాస సుధాకరజ్యోత్స్నలను త్రావగ
వేసారని చకోరిక కాముకుడై విరహముగాను
చెంకాడుట వెనకే భూతలరంభా! బింబాధరీ!

విప్రలబ్ధ

లక్ష్మినిగాంచి రైతు ఆశ్చర్యానందాలకు గురియౌతాడు.

ఏమి గనుచుంటి నేనేమి గనుచుంటి ?
నేనె నాకన్నులను నమ్మలేకుంటి

వనలక్ష్మి నాముందు వచ్చి నిలుచుండెనా !
కనులు దెరచియె మంచి కలగాంచు చుంటినా !

అందాలరంభ నాముందాడు చుండెనా !
బొందితో స్వర్గమ్ము బోయి కనుచుంటినా !

బంగారు బొమ్మలో ప్రాణమే పడెనా !
సింగారు పదుటనా ! ఓసుచూపె చెడెనా !

పగటె నే చంద్రబింబమ్ము కనుచుంటినా !
ధరణి తెగిపడియాడు మెఱుపు గనుచుంటినా !

పువ్వుదీపము నడచి నవ్వి ననుగాంచునా !
మవ్వంపు పువ్వులకు మాటలే వచ్చునా !

ఎదలోని మధురోహ లింతిగా మారెనా !
మదిగాంచు కలలె యిమ్మాడ్కి నిజమాయెనా !

వెలుప కదలింబట్టు వాలయు శ్రీదేవియో
వలపు పూదోటలో బలిపించు తావియో

ఏమి గనుచుంటి నేనేమి గనుచుంటి
నేనె నాకన్నులను నమ్మలేకుంటి.

విప్రలబ్ధ

రైతు హాలమూని పొలమును దున్నుమని ఆత్మప్రేరణచేస్తాడు.

దున్నవోయి దున్ను మడి దున్నవోయి దున్ను
వడిగల గిత్తలగట్టి హాడా ! హై ! తహ్-కెయ్యన

వంతల మిట్టల బాపి—అంతా సమమొనరించి
అందరకును సమజీవన మందు బాటులో నుంచగ.

కాపే లోకమునకంత కాపటంచు కొలువసాగ
కష్టే ప్రాణులకు జీవగఱ్ఱయంచు తెలిసిరాగ

చలిగాలికి స్థాణుడవై వడియెండకు వజ్రివియై
జడివానలు గురిసిన హిమశైల శిఖరముఖ్యుడవై

చెట్టూ పుట్టలగొట్టి రాయి రప్పల నెట్టి
భూసతియెద కరగి వెన్నపూసగాగ పంటలీగ

ముండ్లూ రాళ్ళని జంకక పురుగూ బూచని వెరవక
చీకటనక వెలుగనక సిపాయి బిడ్డవై సాగి

దేహసుఖాలను విడిచి దార పుత్రులన్మరచి
కానసముల నొక తాపసిగా నిశ్చల దీక్షబూని

మన్నులోన మన్నై వరివెన్నొక వెయి విత్తులీయ
మన్నే బంగారుసేయ యన్నపూర్ణ యవతరించ

ఎముకల నుసి నుసి జేసి శ్రమనంతయు ధారవోసి
ధర చనుబాలిచ్చి పెంప ధాన్యలక్ష్మి తాండవింప

దున్నవోయి దున్ను మడి దున్నవోయి దున్ను
వడిగల గిత్తలగట్టి హడా ! హై ! కహో-కయ్యోస.

రైతు పొలమును దున్ని వానకై యెదిరి చూస్తాడు.

నీవురావోయి ఓ వానదేవా ! నీవురావోయి ఓవరుణదేవా!
ఇంటివరకొకసారి రావా ! మా పంటచేలనుజూచిపోవా !

మెఱుపుటంకుశమూని మబ్బుటేన్గులనెక్కి
బడబడా యుఱుములా బాజాలు మ్రోగంగ

సరదాగ మబ్బుల్ల పరదాలు తీసుకొని
రంగారు సింగిణీ రాచగుమ్మము దాటి

గడగడా ఉఱిమేటి పిడుగు రాళ్ళవిదాకి
పచ్చికడవల మబ్బు విచ్చిపోయి కురువాలె

ఘనసతియు ముసురులా ముసుగులన్ దాలిచి
చిలకయై తనువెల్ల పులకింప చూడాలె

మండూకములు వేదమంత్రాలు చదువంగ
చలిగాలి నీకు సుస్వాగతము లొసగంగ

ఇంటిలో గింజల్లు మంటిలో బోశాము
మింటికేయీ జూచి కంట నీరెట్టాము

బండమీద వరద పాశమే పోశాము
పాండవుల కథలన్ని పాడి త్రాగేశాము.

పలక నెత్తినబెట్టి బడికెళ్ళు పాపలకు
వానచినుకుల మింటి తేనెరుచి జూపాలె

కోట్ల ప్రాణులు బిలువ కొండెక్కి కూర్చొనక
ఆకాశభవనాల అంతస్థులన్ని దిగి

చల్లనగు నీ వానజల్లులకు తడియైన
మట్టి సౌగంధ్య మెద మత్తెక్క జేయాలె.

ఉరుములతో మెరుములతో గురిసేవానగని రైతు సంతసిస్తాడు.

వచ్చెను వచ్చెను వర్షాలు మా వసుధారాణికి తలంబ్రాలు
విచ్చినపూలై ప్రజాముఖమ్ముల వెల్లివిరిసెను మురిపాలు

కత్తులు కత్తులు కలసినయట్టులు
ఉత్తరదిక్కున ఉరిమింది కనుపాపల చెక్కనిమెరసింది
దివి గడగడగడగడ ఉరిమింది
దిశ చకచక మెరిసింది చలిగాడుపు రివరివ విసరింది

పాడుకరువులకు బాణాలు మా
పంట చేల కివి ప్రాణాలు మా
కాపు కన్నులకు ముత్యాలు వరి
కర్రల నోళ్ళకు చనుబాలు

కోడెనాగులై యురికే వాగులు
క్షీరధారలై పారే తోగులు
భూసతి వానల తానములాడి
పచ్చిక కోకల పైరు సవరించె

మద వృషభమ్ములు కొమ్ముల గ్రుమ్ముచు
మట్టిని జిమ్ముచు అంకె వేయగా
ముదిత మయూరం పింఛము విప్పి
ముద్దుగ నాట్యం సలిపింది.

ఆరవోసిన చీరలవోలె
తూరుపుగట్లం దావులు మేసె
నడచే నల్లని గండశిలలవలె
పడమటిగట్లను గేదెలు మేసె

కమ్మ గొడుగుతో కాపు ఛత్రపతి
చేలలోన భూపాలుండయ్యె
పశుపతియై ములుకోలనుబూని
కరువుల పాలిటి కాలుండయ్యె.

కాపు మొలిచిన వరినారు నాటువేస్తూ పాడుకొంటాడు.

నాటు వేయవోయ్ పొలము పాటు జేయవోయ్
కాటు వేయజూచు కరువు కాలసర్ప విషౌషధుల

ప్రజలందరి నిస్సమగతి పచ్చపచ్చగా నుంచగ
కరువుల వధించు సైన్యముగా వరిపైరులు నిల్వగ

వాన నాని ఎండకెండి వంచిన నడుమెత్తకుండ
పంటలక్ష్మి గొనివచ్చే పల్లకిగా పడుచులొప్ప

కూటికరువు దీరెననుచు కూలిపడుచు తనచెమ్మట
గోట మీటి కోకిలయై పాటపాడు చుండంగా

అమరభూమి నౌకనాడును నాకలి కక్కరరామని
సంపనవని భూదేవి పదమ్ములంటి వచ్చెననగ

అభ్యుదయ నిరోధక మీ యధికసంతు వలదనుచును
విడివిడి యడుగుం దూరము నడుసున నొక్కొకకట్టను

బలముగల్గి జీవించే కొలదిమంది యైననేమి
బలహీన శతాలమించి ఫలవంతమ్మగు నిటులన

నాటువేసి వరికర్రల నడుముమంటి నీరుబెట్టి
ఆనందాంబుధి మునింగియాడు జనములెల్లె యనగ

పెజ్జ నూరుగంటలేసి గంట జేన గొలుసు విడువ
మన్నె బంగారమనుచు మానవులకు తెలిసిరాగ

నాటు వేయవోయ్ పొలము పాటు జేయవోయ్
కాటు వేయజూచు కరువు కాలసర్ప విషౌషధుల.

సిగ్గులు చిందులు త్రొక్కే నవయువతులు నాటువేస్తుంటే
చుక్కలలో చంద్రునిలా మెరిసిపోతున్న లక్ష్మినిగని రైతు.

ఎవ్వరీ చిన్నది ఎంత బాగున్నది
కన్ను యిక్కడనుంచి కదలనంటున్నది

పెదవి చెలియ కట్ట గోముగు సిగ్గుల కడలి
నవ్వు ముత్యాల్పోసి నాగుండె కొన్నది
మనసు మనసుకు నడుమ మమత బంధాలల్లి
చిలిపి చూపుల వలను చిక్కించుకున్నది

కనుల చూపులలోనె కనకట్టు నొసరించి
మాట మాటలనెదో మంతరిస్తున్నది
పిల్వకుండనె ఎదలో పీటేసి కూర్చుండి
తనువు మీదేమొ దొరతనము చేస్తున్నది

చక్కదనమూ వయసు చెట్టపట్టాల్ బట్టి
పట్ట పగ్గాలేక పరువులిడు చున్నది
గుండె విప్పి మమత గ్రుమ్మరించేదాక
వలపు భారము మనసు నిలుపలేకున్నది

అడుగులన్నన్ను నేనర్పించు కొనికూర్మి
పూజ సేయాలనే బుద్ధి పుడుతున్నది
నెలత కర్పించుకొన నేను నాలోతేను
ఎందుజూచిన తానె ఎటు దోచకున్నది.

రైతుకాపు యువతిని వలచి పలకరిస్తాడు.

ఎవ్వరే పిల్ల మీరెవరె బంగరు భిల్ల
వేరుగా జూడకే పేరేమొ జెప్పవే

చిలుక నవ్వులదాన సిగ్గుపడుటెందుకే ?
కలికి చూపులదాన రంగారు పడెదేల ?
మొలక ప్రాయముదాన మోమాట మెందుకే ?

ఒకటి బదులాడనని ఒట్టెట్టుకున్నావ ?
మాటలేరావ యీపూట తినకొచ్చావ ?

చూడబోతే ఎంతో సుకుమారి గున్నావు !
శ్రమయనక మెఱుపోలె సాగిపోతున్నావు !

చిత్రమా మావేల శ్రీలక్ష్మి వచ్చింది
కొత్తపిల్లను నేను కూలొచ్చి నంటుంది

నవ్వు నవ్వితె వేలు నవరత్నములు రాలు
కాని దోచక ముందె కట్టుబడె నాకాలు
కనుగొంటనే చాలు కట్టేసె నాకాలు

దొంగచూపుల నన్నె దోచేసి కుంటుంది
నంగనాచిగ తెలియనట్లె నక్కుంటుంది

వడియెండలో మోము వసివాడి పోతుంది.
కనలేక నామనసు కనుగంది పోతుంది

ఆమెవక్క మరొకటి ఆగలేదీ యెదను
అవలద్రోయగ లేను అనుభవించగలేను.

తెలియునే నీకు ఆ చిలిపిచేష్టల పిల్ల
అచ్చంగ ముమ్మూర్తు లామె నీవసజెల్లు.

రైతు రామునిగాంచి లక్ష్మి విరహ పరవశ ఐయింది.

ఏమనుచు చెప్ప నీగాథ ఎదనేమొ పదరాని బాధ
ఏమయ్యె నామనసు కెపుడిట్లు కాలేదు
ఇదియయ్యెనని చెప్పుకొనగ నోరేరాదు

ఇది సుఖమ్మనుకొంటె ఎద తా. ముంచెట్టు ?
ఇది కష్టమనుకొంటె యిడువగాలే నొట్టు !
కదలిపోదామంటె కాలేమొ రాదు !
వదల కుందామంటె లోకాపవాదు !

మాటల్లొ చూపుల్లొ మరుగు మందెట్టి
దొరవోలెవచ్చి ఎద దోచుకున్నాడు
రామ చక్కని గుణము రాజంటి రూపు
ఆమాటె నామనసు నుయ్యేల లూపు.

తలపులో నావలపు తమకమెంతో ఉంది
పిలిచితేనో పల్కు బిడియమని పిస్తుంది
అరఘడియ కనబడక అతడుంటె చాలు
నా ప్రాణధనమేగు లక్షల్లు వేలు.

తనచేత చెయిబట్టి తనువు మరపించి కను
అంతలో యెటనుండొ నను సిగ్గు ముంచుకొను
పేరెట్టి పిలిచి నీ కోరికేమంటాడు
మారు మాటాడ నామనసు దడదడలాడు.

నాసామి ననువలచి చూడాలె ననిపించు
చిలిపిగా చూస్తుంటె సిగ్గొచ్చి తలవంచు
థల్లీనమై పోవ తలపు లెన్నో పుట్టు
సామి నను దరిదీయ చల్ల జెమటలు బెట్టు.

బుగ్గపై చిటికేసి ముంగురుల నెగదోసి
జాలి చూపుల రాలు నీలాలు వెలబోసి
మాట మాటల్లొ నా మనసంత కోసేసి
నవ్వుతూ నవ్వించి కవ్వించి కరగించు.

ఏమనుచు చెప్ప నీగాథ ఎదనేమొ పడరాని బాధ.

లక్ష్మి కొడవలిని రైతు రాముడు దాచిపెడతాడు

ఆ మధురానుభూతినిలా భావిస్తుంది.

కొడవలిని దాచిందు కొంటె నాసామి

తడబడుతు యింటికే తరలు వేళాయె

ఎవరు దీసిరటన్న ఏమెరుగ నట్లుండి

గుట్టుగా జూస్తాడు గ్రుడ్లప్పగించి.

సాటివారందరు చంటిపాపల కింక

పాలిచ్చు వేళయని పరుగెత్తుతారు

ఒంటిదాన్ని నేను ఒక్కరవ తాళనస

జంటగల దాయనని సకిలించుతారు.

తానింతలో వెనకొ దారంటబోతు
పక్షియని యామాట పలికొచ్చినాది
సిగ్గుత్రాగి పోదొ నేరుగా పోకుంట
సన్నాయిసం గాంచి పక్షి యుల్లాసె

ఇతడు పియుడనా ఏమదృష్టము నీది
చిలక గోరెంకల్లె కలిసింది జంట
కాముడు రెండరనడిగె చిడిముడిం బడనేసు
ఏమిటోంపర ముందు కిద్దరే ముగ్గురనె.

ఈమాటవిని తాను ఏమనడు మారాజు
కొంటెగాపక్షి ఆకోన జూస్తాడు ఈకోన గంటాడు
కుడిచేత కేల్బట్టి కొడవలిని చేబట్టి
కోయవే నన్ను దయజేయవే యంటాడు.

ఇంటికెళిపోవాలె ఇడువు నాచెయి వేగి
ఎవరన్నజూస్తె చాలేమందు రవ్వ ! యన
మనయిద్దరిని యాలు మగలందు రంటాడు.
పనికి రానిదె యంత మనజంట యంటాడు.

మన యిద్దరిది యీనాలు మగల ఏకాంతమని
మబ్బు చాటయ్యె నదో మామయని అంటాడు.
కండ్లు దోపును అబ్బె కాంచరాదని చనెను
తెరమాటు గమనో మన తీపి చేష్టంటాడు.

ఏటి ఈ అల్లరి ఇడుపు చేయని పెనగ
ఇడువనని ఇనుకేల ముకి బెట్టె నన్ను
నడచి నల్లేదో చప్పుడువచ్చె నదో యన్న.
ఇడువనని ముద్దెట్టి ఎంగిలైతి వనె.

ఆమాట నామదిలో అనుకంటెనే చాలు
పులకించి ఒళ్ళంత ఉలికి పడుతుంది
సిగ్గొచ్చి పొమ్మంటె చిన్నబోయెను సామి.
తినలేమ నరి ! వల్ల ననతె నదేమొ !

పక్షి వెన్నెలలో గూర్చుని కన్నెతలపుల దేలి యాడుతుంది.

వెన్నెల వెలిపాలమున్నీటి కెరటాల
తారకల నాడు చందప్ప నాలోని కోరికల పూలన్ని విప్ప

చందప్పలో నలుపుటందాలు గుడిగట్ట
మొలక మీసపుకట్టు మొగమేదో పొడకట్టు
నాలోనె సనుతాప పెట్టు ఏమియని
ఎవరితో నుడువ నీగుట్టు.

విప్రలబ్ధ

నెలవంక అందాలు తలపుకొ_స్తే చాలు
నా ఎడద గుర్తిచ్చుతని సవ్వల్ల జంబియాలు
(పల్లు ము_త్తెపుచాలు)

ఏవేవొ గు_ర్తు లెద నాడు
ఓయమ్మ ఏటొ ఈ మమతలే పాడు.

మబ్బుల్లొ దాగాడు మామ చర్యాల గంటె
వెనుకొచ్చి కనుమూసి చని దాగు నొకకొంటె.
కనబడును అది దలచుకుంటె నాఒళ్ళు
గగురొడుచు నామాట యంటె.

తారమ్మ వెనకాల తారాడు వెలిమబ్బు
కడనంటు చందురుని గనిసంత నదియేమొ
కొంగట్టి లాగు ఆ కొంటె సవ్వలసామి
అచ్చంగ నాకండ్ల నాడు విందిడుచు
అందాల నాదు చెలికాడు

చుక్కానుక ఐదియాపకు చుక్కాన్ని కలిగుంటె
ఏదేదో జ్ఞప్తి ఐసి ఎవనాపు కొనలేక
వెక్కెక్కి ఏడుస్తు ఉంటా ఓ యువ్వ
ఏ భాగ్యవతికో ఆ జంట.

చుక్కల్లో నమనమనే చూస్తుంటె చంద్రుణ్ణి
కూలిపడుచుల మధ్య కులుకాడు మారాజు
అదిమేమొ కన్నుల్లో నాడు
అరక్షణము మరపునకె రాడు.

ముసిపాల చంద్రుణ్ణి ముద్దైన ఏతార
ముత్యాల కల్రాల ముంచెత్తిన దొరల
నానుసులు కరవారగాంచు నెప్పువచట
ఎవో పెండ్లి విందారగించు.

వంశాలలోని అంతస్తులెంచి అంతరువులెంచి వద్దనేవారి
మాలవాడయినా రైతు లక్ష్మిని ప్రేమతో పెండ్లాడునా మంటాము.

లచ్చి యేటికె నీకు ఇప్పటపు సిగ్గు
ప్రేమించి యిద్దఱము పెండ్లాడినామె
పలకవేమె నాతో బంగారు చిలకా !
తెలుపవే నీమనసు ముత్యాల మొలకా !

నేను నీవాడనై నీవు నాదానివై
ఉంటె వారెవ్వరేమంటె మనకేమె
మతినమ్మ్రగాని మన తొలివలపు పాపమే
ఊఁ యనుము నీవు అడ్డున్నదే మనకింక.

ఒకరి మేలును జూచి ఓర్వగాలేని యీ
పాపిష్ఠి లోకముతో పనియేమె మనకు
మిట్టపల్లాల యిక్కట్టు లెన్నుంటేమి
గంగ రత్నాకరుని కలియ కుంటాదె.

తనయిష్ట మొచ్చినదె తినుమనే లోకాన
మనిషి మనసున నుండు మమతేమి తెలియు
చిలుకలకు పంజరాల్ అలరులకు బంధనాల్
గల్పించి మురియు లోకమున కనలెవరయుండె.

కులమేల మతమేల గుణమె కారణమంచు
పదవి భాగ్యాలేల ఎదమె ముఖ్యంబంచు
ప్రణయ రాజ్యము ఏలు ప్రకృతి దేవత ఒడిలో
తోటి స్త్రీ పురుషులకు పాఠమిడుదామే.

రాముడు లక్ష్మి వనదేవతల సాక్షిగా పెండ్లి జేసికొంటారు
పెద్దవాళ్ళు వద్దన్న కారణముగా.

మనసుల్లో ఏనాడో మనలగ్నమైనాది
ఒప్పుకోవే లచ్చి యిప్పుడీ మనువు

బతుకు సంసారంపు బండి బరువెంతైన
ఏకమై నాగేటి యెడ్లోలె మోస్తమని
పేర్మినాగటికాడి పెండ్లి పీటలమీద
కూచుండి పెండ్లాడి లేచి వత్తాము.

కొత్త కోర్కెల చీరకొంగుముళ్ళేసుకుని
సరసాలు నవ్వుల్లు సన్నాయిలను బాడ
తరుణి నాకౌగిలిని తాళిబొట్టుగ గట్టి
ఉప్పొంగు మురిపాల ఊరేగుదామే.

మాకు పై పక్షుల్లు మంత్రాలు చదవంగ
తలరాలు పువ్వుల్లు తలంబ్రాలు చల్లంగ
తీవల్లు తలలూపి దీవనలు చెప్పంగ
పచ్చపచ్చని మట్టి పందిళ్ళు వేయంగ.

రాముడను నేనైతె రమణి సీతవునీవు
పార్వతివి నీవైతె పరమశివుడను నేను
అరచేత చేయేసి ఐక్యమై విడమంచు
పసుపు బియ్యముబట్టి బాస జేతాము.

భూదేవి సాక్షిగా గోదల్ల సాక్షిగా
పైనుండి చూస్తున్న సూర్యచంద్రుల సాక్షి
నీమీదనే మనసు నిలచిపోయింది నా
ప్రేమంత నీమీదె పెట్టుకొన్నానే.

వీరిపెండ్లి విధిలేక రైతుపెద్ద లామోదిస్తారు, లక్ష్మి పెండ్లైతే
పసుపుబట్టలతో వెంకన్నదర్శనాని కొస్తానని
మొక్కుకుంటుంది.

పసుపు బట్టలతోడ పయనమై వస్తుంటి
ఎంకన్న దర్శించ యేఁదామ స్వామి

ఏమి గావాలంచు వెంక టేశ్వర్లడుగ
నేమందునో నీకు ఎరికెనే స్వామి ?

కొడుకు నిమ్మంటావు కొంటె నాలచ్చి
మనయాట (స్వేచ్ఛ) సాగనీదాబుజ్జి వచ్చి

విప్రలబ్ధ

నీ కౌగిటనోల్లి నీ ప్రేమలను గ్రోలి
చావు తెరుగనినాట వయసులుడుగని వీట
ఎడబాటు అంటేమొ ఎప్పుడెరుగని చోట
స్వామి సన్నిధిలోనె స్వర్గ సుఖమంటాను

నిలువు దోపిడినిత్తు సీలాలనేనిత్తు
జన్మజన్మల మాదు జంట బాపగనీను
ఆమాట నానోట అనలేను వినలేను
ఏడుకొండలవాడ వేడేది ఇది యొకటె.

మాజంట నెడబాపు మాయకాలము దాని
తలచికొంచెనె చాలు నిలిచిపోవును మనసు
పసుపు కుంకుమచాలు పదికోట్ల వరహాలు
అని మ్రొక్కుకుంటాను అందాలరాజ.

తిరుపతి కొండలెక్కుతూ సతీపతుల సంభాషణ.

చూడలేనే ఎండవేడి నీకష్టాలు
కాళ్ళబొబ్బలు నీవికావు నాఎదవె
ఏడు కొండలనీవు ఎక్కలేవే లక్ష్మి
నావల్లనీడలో నడచిరారాదె.

నీనీడ ద్రాక్కేటి పాడు కాళ్ళివి యేల
కాలిపోతే నయముగాదె నారాజా
నవ్వల్ల పువ్వల్లు నడిబాట బోస్తాము
కాళ్ళనీ ఎండలూ రాళ్ళేమి సేయు.

నాతోడు నీడవై నడచిరావే లచ్చి
నాకంటి పాపవై నక్కిరావే లచ్చి
ఈశ్వరుని తలమీది కెక్కలేదే గంగ
ఎత్తుకుంటా చంకకెక్కవే లచ్చి.

ఏ-హో-బలేమామ ఎక్కమందువు చంక
చంటిపిల్లనె నేను చంకెక్కి కూచోను
నీడనై రాత్రి నిను వీడియుండెట్లాగు
నీకంటి పాపనై నినుగాంచు టెట్లాగు.

సరసంపు నీకంటి చలువ జాలదెసామి
బండలకు ఎండలకు భయమేల నాకు
నవ్వుల్ల మాటల్ల నడచినట్లే లేదు
ఏడుకొండల నపుడె యెక్కితిమి సామి.

కొండమీద ఎక్కిన క్రొత్తదర్శనపు సంతోషంలో

చుక్కల్ల ఆడేటి చక్కన్నిస్వర్గాన్ని
కన్నుల్ల కరవార గంటి తిరుపతిని
అదుగదుగొ కోవిలలు ఇదిగిదుగొ గోపురాల్
భక్తులెల్లరు చీమ బారులై మూగారు
గుండు కొరిగించుకొని కొండ నామముబెట్టి
గోవిందయని ఒకే గోల చేస్తున్నారు.

గట్టిగా నారెట్ట బట్టుకో ఇడువకే
అటిటు జూడకె లక్ష్మి ఆగమై పోతావు
వారాహ తీర్థాన నీరాడి వొత్తాము
పరిగంగ తానాల శ్రమలన్ని బోవునే.

అవిటోళ్ళు చెవిటోళ్ళు అంధుల్లు కుంటోళ్ళు
చేసికోవే లక్ష్మీ తోచినా ధర్మాలు
మనసు బట్టగలేక పాపాలు చేస్తారు
ఎన్నింటి కుడుపవే ఎవరోరి కర్మాలు.

కొండల్లు ధ్వనిసేయ గోవిందయని పిల్వ
గంటల్లు మ్రోగింప వింటులేవా స్వామి
అంతదూరము నుండి ఆసపడి వస్తేను
తలుపుదీసి నీదు దర్శనమ్మిడవేమి.

దరిసిస్తె-సేమరుగు నిరుపేద మొరలెల్ల
పిరిగల్ల మారాజు చెవికెక్కవా యేమి
అల కుచేలుని యటుకు లాసపడు నాసామి
వట్టి చేతులతోనె వస్తామె నీదరికి.

ఏడుకొండలవాని దర్శించి ఏణాక్షీ లక్ష్మీ ప్రార్థన.

ఏడుకొండలవాడ మూడు జగములఱేడ
కోటొక్క దండాలు కొనవయ్య దయతోడ

మాకోసమై నీవు మమత చేపులు రాగ
వైకుంఠమును విడిచి వస్తివా నాతండ్రి

కన్నబిడ్డలమనియె కాసు వీసమునీయ
నాల్గుచేతులు సాచి నవ్వుతూ కొంటావు

ఆపదల మొక్కోడ నీపాదదాసులము
కోపపడ కొక్క విజ్ఞాపనము గావింతు

కొండమీదా నీవు కొండకిందా ఆమె
అలక ఎన్నాళ్ళయ్య అలవేలు మంగపై

కొమ్మ నినువలచితే కోరి నినుపిలిచితే
కొండ దిగిరావేమి ఏటి న్యాయముస్వామి

నాథున్ని విడనాడు నాడొక్క యుగమౌను
ఆడదానీ మనసు ఆడదానికి తెలుసు

మగనితోడిదె జగము మగువ కేమున్నదిర
ఇది తెలియదా నీకు ఏమందురా దొరా !

అపరాధులము మేము కృపజూడవలె గాని
నెపమెన్న మాకింక నీకన్న గతియేది

మా యాపదలనడచి మాముందుగా నడచి
మమ్మెప్పుడును విడచి మసలియుండకు స్వామి

వడ్డి కాసులవాడ వస్తి మీముడుపుల్లు
కొనుము వేంకటరమణ గోవింద గోవింద

లక్ష్మి తరిగొండ వెంకమాంబ రాసిన వేంకటాచల మాహాత్మ్యము
గాంచి కొనుక్కొని చదువుకొన కాంక్షపడుతుంది కాని
చదువురాదు-రాముడు చదువుకొమ్మని ప్రేరేపిస్తాడు.

నీవె చదువు నేర్చిస్తె-నిజంగ ఎట్లుంటుందో
తావి సువర్ణమునుగూడ ధరఎంత పెరుగుతుందో

చదువుకోవె నాలక్ష్మి శాస్త్రిలు పురాణాలు
చదువులు నేర్చినమొగాలు సౌరభాలుగల పూలు

ఆడవాండ్లకేల చదువు అనుకొనియెదవా రాణి
ఆడది మానవజాతికి ఆదిగురువు అదె వాణి

విప్రలబ్ధ

దొంగకు దొరకనిసొమ్ము చదువు చెడని పదార్థమ్ము
ఒకరికి పటుమని యిస్తే ఒడిసిపోనిదీ ధనమ్ము

ఇంటికి దీపమ్మట్టులు కంటికి కనుపాపటులు
మణికి సాన ఒరపెడివలె మనిషికి విద్యయె వెలుగిడు

ప్రకాశించు రత్నాలకె బహుళమూల్య మొసగెదరు
చదువుకొనిన మానవులకె చక్కని గౌరవమిడెదరు

చదువులు సంధ్యలు నేర్చిన సదసద్వివేక మ్మొలయును
చదల సూర్యుడుదయించనె సరిమార్గమెదో తెలియును

చదువురాని పశువుపైన ప్రతిచతురి నిధీస్వారే
పదవి భాగ్య మెంతున్నా చదువొచ్చిన దదివేరే

పటునేర్చు విద్యనీవు పూటలోనె నేర్వగలవు
సాటివారుమెచ్చు తెలివితేటలె విద్యలకు నెలవు

చదువునేర్పు సద్వర్తన-సద్వర్తన గౌరవమిడు
సంఘ గౌరవమున మనకు సకలైశ్వర్యములు గూడు.

విప్రలబ్ధ

చదువునేర్చి సంస్కారవతియైన లక్ష్మి పొలముపనులకని
పోయినదై ఆత్మేశ్వరునిగూడి హాయిగా వనవిహారం చేస్తుంది.

ఏమి యగుదాము మనమేమి యగుదాము
సామి నీవూ నేను సంబరముగా గూడి

ప్రేమ పెరిగీ పెరిగి భూమియాకాశాలు
సోముడూ సూరీడు చుక్కలూ దిక్కులూ
అన్ని మనమే అయ్యి ఆడుకుందామా
పున్నె పాపాలన్ని కడిగివేద్దామా.

చిగురులన్ రాగమ్ము పూలలో భోగమ్ము
పత్రాల దూగాడు పారవశ్యమ్ము
అనుభవించగ కొమ్మనై పోదు నేను
నను వరించే తేటి నాయకుడవీవు.

చలిగాలి శీతోపచారములు సేయంగ
అడ్డుగోడలు లేక అన్నిమార్గాలుగాన్
మొగిళులందాగుడు మూత లాడుటకు
జంట గువ్వల మగుచు మింటి కెగిరేమా.

కొండ మేడలమీద కులుకాడుదామా
నదుల సరిగంగ తానాలు జేతామా
పచ్చిగడ్డీ ఇసుక పట్టుపరుపుల మీద
పంచుకొని సర్గాన ఉండిపోదామా

రే బవలు విశ్రాంతి లేని గమనాలతో
మధుర హృదయ ప్రేమ మధువు తాగీతూగి
అడ్డు మిట్టల ద్రోసి అన్యజగముల రోసి
ఆనంద సముద్రంలో ఐక్యమైదామా

నాగుండె నీవుండి నీగుండె నేనుండి
నీవు నేనై పోయి నేను నీవై పోయి
నీవు నేనొక్కటై నిల్చిపోదామా
హర పార్వతులవోలె ఐక్యమైదామ

తెల్ల మొహమేసుకొని తేజమ్ము దిగనాడి
మనను గాంచియె పదిమి పహివంగి వడకాడు
ఈ విశ్వమంతనిక చాపు జరయున్ లేని
సురలోకమును జేసి పరవశిద్దామా.

దంపతులు వెన్నెట్లో దగ్గరున్న ఏటినీటిలో
బోటుషికారు చేస్తారు.

పున్నమి చంద్రున్ని మనసులో నుంచుకొని
వెన్నెట్లో సెలయేరు వెన్నెలా కరిగింది

కన్నెవాగు కలువ కనుగిలుపు తున్నాది
చిన్నిమామను వలలో జిక్కించుకొన్నాది

వంకలెన్నో పెట్టి వయ్యారినడకతో
ఒడియాన అటునిటూ బెదరిపోతున్నాది
సిగ్గుతో ఎటునెటో చెదరిపోతున్నాది

గలగలా నవ్వుల్ల గంపబోర్లించినటు
ఒయ్యారముల కడవ లొలక బోసినయట్లు
కొత్త దంపతు లెవరొ కొసరు గుసగుసలట్లు
మరుని గజ్జెల గుబ్బుమన నేగు సెలయేటు

తలపులెన్నో తేనె తడజిమ్ము తున్నాయి
కలవోలె అవియపుడె కరగిపోతున్నాయి
కడలేని మమతల్లు జడలల్లు తున్నాయి
విడలేక తనచుట్టు సుడిదిరుగుతున్నాయి

కలువలై ఒళ్ళంత కళ్ళిప్పు కున్నాయి
నురువులై నవ్వుల్లు విరిబంతు లేసినయి
పొంగులై వయసూరి పొరలాడుతున్నాది
సరసాల నమృతమ్ము జాల్వారుతున్నది

నెలరాజు చలువ వెన్నెల కరమ్ములజిక్కి
అనురాగపాశాల పెనగాడి చనుయేరు
గండశిలలై పులకగను మహీవక్షోజ
ములజారు మేల్ముత్తెములపేరు సెలయేరు.

లక్ష్మి ప్రియునితో తన ఆనందానుభూతి తెలుపుచు
తన వీడలేని తాదాత్మ్యం చెప్పుకొంటున్నది.

నీవు నను దరిదీయ నిజముగానో మామ
తెప్పెక్కి సర్గాన తేలిపోతుండాను.

ఈగట్టు నీవైతె ఆగట్టు నేనైతె
కలిపింది యిద్దరిని గంగాంటి ప్రేమ
మనతనువులందు జీవనము బోసింది
కడదాక మన అంటు విడవనన్నాది.

విప్రలబ్ధ

పై రెప్ప నీవైతె క్రీరెప్ప నేనైతె
కలిపె నిద్దరి తీపికల లాంటి ప్రేమ
కనులలో నెదో వాగరు గలిపించి బులిపించి
ఈ లోకపుం ధ్యాసయే పూర్తిమరపించి
కలిపెనిద్దరి తీపి కలలాంటి ప్రేమ.

కల కరిగిపోవునో జలమూరి పోవునో
నిలవలేనో రాజ నినువీడి క్షణమైన
అలయలో తావినై యాకులో వన్నెనై
ఫలములో రసమునై కలిసి యుంటానిన్ను.

నీవు నేను పూవుతావిలా ఒకటైతె
వాడినా ఊడినా వాసనలు పోనట్టి
పకుళ పుష్పంబునై వాసికెక్కేను
చందనపు గంధమై అందగించేను.

నిన్ను గాంచనినాడు నిలిచెనిది మొలకయై
తీవ ప్రాకినవెన్క యేవిధిని నినువీడు
కంటిలో పాపవై యొంటిలో ప్రాణమై
నీవు లేకున్నచో నేనె లేనసజేతు.

లక్ష్మి ఆనందాతిశయముతో పాడుతున్నది హాయిగా.

ఉప్పొంగి చెలరేగి నురకాడు నామనసు–ఈవయసు
వీడనిసరాగాల పాడుకుందామా.

హాయిగా తెప్పపై ఆనంద లోకాల
దారి బట్టి మనము పారిపోదామా
తెప్పమీదామెక్కి– సప్పుడూ కాకుండ
ఉరికురికి యేరునే దొరికించు కుందాము.

ఏరు ఎదలోతులను పారజూచితివా
ఆకాశమంతయై యగుపడుతు లేదా
శశిలోని యమృత మీసెలయేటి యూట
సెలయేటి తీగపై మన ప్రేమ పాట.

అలమాటు దోబూచు లాడుచున్నాడేమొ
అందాల రేరాజు నందుకుందామా
చక్కన్ని వాడనని చుక్కల్లొ ఆడేడు
అందుకే నీకాళ్ళక్రిందయ్యె వడకాడు.

తెప్ప తేరెక్కిన గొప్పబంటువు నీవు
దండల్లె సెలయేరు తరలి మునుబోవు
తెరసాప యెగిరింది జయబావుటాతీరు
రెంటి నొక్కటిసేయ రేబవలు మనపోరు.

పాలవెల్లిదుగొ లోపలనాడు జాబిల్లి
నేనిందు గనబడుదు లచ్చిదేవర తల్లి
నీవోడతో నీడ యిష్టమూర్తికి మల్లె
స్వర్గలోకాలల్లొ సాగిపోదామా
వైకుంఠ లోకాల పాలించుదామా.

పరిచే లెదుగుచున్నాయి. వానలు తిరిగి కరువైనాయి. బావులకు
విద్యుద్యంత్రాల దెచ్చికొని విద్యుత్కాంతినిగని
రాముడు లచ్చితో.

విద్యుద్దీపపు కాంతుల వెల్గిపోవుచున్నావే
లక్ష్మి సౌందర్యము లక్షలలో తేలినదే
కసుపునింత కుసుమగలము కరువెక్కడిదే మనకు
మనచేలల్లో నెప్పుడు మాలచ్చిమి తాండవించు.

రామారము కివేళనా సామాన్యపు దినముకాదు
శ్రీమానిని విద్యుద్రుచి జేరవచ్చె నింకపోదు
స్వాగతమ్మిదె విద్యుచ్ఛక్తి జననీమతల్లి
మా పాలిటి కల్పవల్లి మావెన్నెల పాలవెల్లి.

అందని స్వర్గము మనగృహమందే ఇకదిగివచ్చును
నందనవనములు ప్రతి సదనమ్ములోన కనవచ్చును
ఆకాశంబున తారక లవకతవక నున్నావని
విద్యుద్దీపముల వరుస వెక్కిరించుచుండె దివిని.

ఈ తీవియలంబూచు నవెన్నియొ మణిదీపమ్ములు
మారుతహతి మలగవింక మనయదృష్టరూపమ్ములు
ఎంతది మనకిక చంద్రుల ఇంద్రుల లక్ష్యమ్మనంగ
వెలుగులు చేజిక్కెనింటి వెనుకనె పాతాళగంగ.

అగ్ని వాయు వరుణు లెంత యరచినవినలేదు మొరలు
ఇరువదినాలుగుగంటలు ఇక మన సేవకులు సురలు
గగనము మనతోబల్కుచు జగపువార్త లన్దెలుపును
అగుపడి గంధర్వగణము లమర గానముల జిల్కును.

వాయువు మనయాజ్ఞయైన వచ్చి చామరము వీచును
నాకము మనలోకమునకు నంగిలొంగినటు దోచును
ఇనుపగజ్జియల తల్లిని యనుపవలెను ఊరివెలికి
మనదరిత్రతా నాటక భరతవాక్యము నికపలికి.

ఉడుగణమ్ములారా ! మీరుర్వికి వెలుగీయెరేయని
కడుప్రియాసపడి భూసతికనెను తారకారాజిని
మహిపై యానందవల్లి మారాకులు వేయుచుండె
ఈ మానవ హృద్వికాసమిటు నవ్వుల బూయుచుండె.

జగన్మోహనకర సుప్రసాదమిది సుదర్శనమ్ము
ఒనరె నిత్యకల్యాణమ్మూర్విని మనకనుదినమ్ము.

కాపు కలుపుతీయగా లచ్చిని పిలుస్తాడు.

కలుపు తీయ రావేమె కాపోరిపిల్ల-నీ
కంకణాలు గాజుల్లు ఘల్లుఘల్లు మనగా

పయట నడుముకు జుట్టి చేత కొడవలిబట్టి
దుష్ట శిక్షణజేసె అష్టభుజ కాళికవై

మన భూమియందేమి పరజాతి యాస్వామి
నరికివేసెద నన్న నారి ఝాన్సీవగుచు

దేవతల దాగాడు రాహుకేతుల వెదకి
నరకు మోహినివోలె పెరికేయవలె తుంగ

పైడి తీవియతోను పంతమాడే మేను
మబ్బులో మెరుపల్లె మసలాడ వరిచేల

పిలువనీ పేరంట మిలుసొచ్చి నట్లొచ్చి
దొంగోలె పొంచేటి తుంగగడ్డిని తెలిసి

నరుల నోళులగొట్టి వరికట్టలను జుట్టి
పెరుగనీయని కలుపు పెరికేయ వలెనింక

నెలవంకలను నవ్వు నీచేతి కొడవళ్ళు
కరువు చీకటి డుల్లకురియు నమృతపుజల్లు.

పొలము కావలిగాయు కాపు ఆకలి కలమటిస్తు చద్ది గొనితెచ్చు
లచ్చికి ఎదిరి చూస్తాడు.

వచ్చేది మాలచ్చిమేనా ? దాని
వయ్యారి నడకలతో వియ్యమందును హంస

నగుమోము పగజూచి పగబట్టి చందప్ప
కొంటెగా నడిదారి కొంగుగొని యాపిండా

పిలిచి నట్లైతె జామల తోటకెళ్ళితిని
చిలుక పలుకని తెలిసి సిగ్గొచ్చి మరలితిని

కనుచుండె పొదమాటు కన్నె లేడియొ లేక
ననుగేలిసేయంగ నక్కియుండెనొ తానె

కొండెక్కి పిలిచితిని కొమ్మెక్కి చూచితిని
కడుపు మంటల్లోన కాలుచున్నది లంక

ఇంకెవరు దెచ్చినా ఇసమోలె మింగాలె
అది దెచ్చెనా బువ్వ అమురుతమనిపిస్తుంది

నవ్విస్తు కవ్విస్తు నాకండ్ల మునులచ్చి
కనబడితెనే చాలు కడుపు నిండన్నాలు

నాపొత్తులోదింటు—ఊరిస్తు ననుగంటు
ఏమేమొ తానాశ పెట్టు—మాటల్లో
ఎంత దింటినొ తెలియదొట్టు.

లచ్చి చద్దిని దెచ్చి రాముని ఊరిస్తుంది.

లచ్చి వచ్చినాదోయ్ మామా సద్ది తెచ్చినాదోయ్
ఎదిరిచూచు నీకన్నులకూ ఇంకేమొ తెచ్చినాదోయ్

చెలువపు చూపులలో మామా కలువలు పూచినవోయ్
కలికి చూపులా వలపు తేనియల
కావడి తెచ్చితినోయ్ మామ త్రావగ రావేమోయ్

జిలిబిలిమాటలలో మామా చిలుకలు పలికినవోయ్
కలికిపలుకుల ప్రేమపాశపు కలశము తెచ్చితినోయ్
మామా గ్రోలగ రావేమోయ్

విప్రలబ్ధ

తలపుల ఊటలలో ప్రణయపుటలుగులు పొంగినవోయ్
వలపుగుండియలలో సరసామృత ఫలాలు తెచ్చితినోయ్
మామా తొలిరుచి జూడగదోయ్

చెలువపుటంగముల పావురాల్ కులికి యాడుగదనోయ్
దోరవయసు వొయ్యారపు సౌరుల కలకండలరుచి
చిలుకలు తెస్తిని ఆరగించరావోయ్ మామా
నారాముడ వీవోయ్, నాదేముడ వీవోయ్

మోజగు నవ్వులలో సన్నని జాజులుపూచినవోయ్
కమ్మని వాసన ముమ్మిరిగొనగా
ఎండకు వాడని దండలు తెస్తిని మెడలో
వేసెదనోయ్ నాఎద గుడిలో దేవుడవోయ్.

లక్ష్మి కాపుచద్దిగుడుచునపుడు మంచెక్కి పిట్టలగొడుతూ
కాపువైపు ఓరచూపులు నవ్వులు విసరుతుంది
వానికోర్వలేక రాముడు

కొంగు నడుముకుజుట్టి పొంగిపడు వయసుతో
శాసించు నగుమోము సరసంపుచూపుల్ల
ఒడిసేల రువ్వబోకే ఆడాక కోర్వలేనే లచ్చిమి

గాలికెగిరే కురులు కలికి తుట్టాయెట్ట
మంచెగద్దియ మీద వేంచేసి నారాణి
చిలిపి చూపులరువ్వి బలిజేయకే నన్ను
నేనయ్యి పట్టుబడుదే గురిబెట్ట మానుకో[illegible]చ్చిమీ

కౌగింట కట్టేసి కనుచూపులం గొట్టి
కఠినంగ శిక్షించి కసిదీర్చు కొనరాదె
నీరామునిం బట్టి నిలువుదోపిడి చేసి
నా మనోరాజ్యంపు స్వామినివి గారాదె

అరియుప్పనముగ నీకర్పింతు నాగుండె
కరుణించు దొరసాని మరివేరె గతిలేదు
ఓడిపోయితినంచు ఒప్పుకుంటిని నేను
కనుసైగలో నాడుదే నారాణి గిరిగీస్తె దాటబోనె

మెడనున్న ఒడిసేల గురిపెట్టి కొట్టకే
గుండె పిట్టకుదాకి కూలె నీ ముందనే
ఊగి నడుముకొని ప్రాణమెగిసి పోకుండాపి
అధరామృతము జిల్కి బ్రతికించుకొమ్మింక.

లక్ష్మి కానలలో చేనుకాపుగా నున్న రాముని దరికి రాకపోవుట కాముని తూపుల గాసిపెట్టు చున్నవి. రాముడు విరహ పరవశుడై

ఏ జన్మలో నెవరి నెడబాపితిమొ యేమొ
ఈ చేనులో నేను యింటికాడా తాను
కన్నుల్లొ తెలవారు తున్నది—మా
కర్మమింతే నోచుకున్నది.

చద్ది యన్నము దెచ్చి సరసమాడుచు లచ్చి
పలుకరానిగాథ పడరాని ఒకబాధ
ఎన్నటికు పరికోతలన్నది—కొంగు
కన్నీట తడిసి పోతున్నది.

5—65

విప్రలబ్ధ

అత్తమామల యెదురు ఆడ బిడ్డల యలుక
వత్తమనరాలేదు పంజరములో చిలుక
పెత్తనమ్మేది నారాణికి—ఎంత
ప్రేముంటెయేమి దొరసానికి.

ఇంటికే దీపమ్మ అందాల రూపమ్మ
రాజులకె దొరకనీ రత్నమాణిక్యమ్మ
కంటిలో పాపయై యుంటెంతొ బాగుండు
క్షణము కనబడకుంటె జగము మున్గినటుండు.

మామ నీకొక మంచి మాట జెప్పనా రాత్రి
మీవంతు కావలికి మీయయ్య వస్తడను
సత్తెమాయన గాదు ఉత్తుత్త మాటలని
ననుజూచి కూలిపడి నవ్వుతది కొంటెగా
ఆరూపపుడుతినే యాలెననిపిస్తుంది.

నన్నిడిచిపోలేక కన్నీరు నించగా
ఏడ్తువెందులకనుచు నెవ్వరే నడుగుచో
అదిగాదు కనులబడె నెదొ నలుసనుచు బొంకి
తప్పించుకొను నేమిజెప్పాలె నాప్రేమ.

రైతురాజు లక్ష్మి రూపురేఖలను దలచుకొంటు తల్లడిస్తాడు.

లచ్చి మాయింటికే లచ్చిమమ్మోరు
మనుషులందరి దాని మాటయేవేరు

నుదుట కుంకుమబెట్ట నదియె పదివేలు
కోటి సొమ్ములున్నట్లు కొట్టొచ్చు సౌరు

అదిలేని నాడిల్లు చిలక లేని గూడు
అది వుంటెనే యిల్లు కళకళా మెరసాడు

ఎక్కడున్నావయను చక్కదనమంతాను
ఒక్కసారైవచ్చి నాయొడి నొరిగి నట్లుండు

కుత్తెంపు రవికలో కుదురైన ఆసొరు
పదను బెట్టిన రాచమదనుని కటారు

తనువు సింగారమ్మ గుణము బంగారమ్మ
అన్యులంటగరాని అగ్గి ఆ శీలమ్మ

నావైపు చిలిపిగా నవ్వి చూచిన తీరు
ఘాన మెంతుంటుందో చెప్ప జాలదు నోరు

మేలమాడీ నవ్వి వాలుగన్నుల జూచ
పూల తెప్పల తేలిపోతుంది నాయాత్మ

తొగరుచూపుల మత్తు నగవులన్విద్యుత్తు
సోలు ఒయ్యారాలు చూడ నోగమ్మత్తు

సొగసుతో షెల్వయసు చూడ చక్కనిపొత్తు
అనుకొంచెనేచాలు అదియేమొ పిచ్చెత్తు.

ఒకనాడు రైతురమణి ఒయ్యారాలొలకబోస్తూ
రాముని దగ్గర కొస్తుంది-రాముడిలా అంటాడు

నాటోలె లేదు నీమనసూ లచ్చి
యేటికే నాతోడ యేరు బందము నీకు

పరవానిగా నన్ను పరికింతువేలయన
వరిపొట్ట కొచ్చెనని చిరు నవ్వు నవ్వితివి

వరిగింజలను వేళ్ళగోని కన్నుమూసికొని
సామియని నుదురాని సరిచేసి యెంచెదవు

అటుకొసకు నగపరకు ఇటుకొసకు నగమంత
తుంగ కట్టను జీల్చి దొంగయని నవ్వితివి

కొత్తగా బుట్టినా కోడెదూడను జూచి
ఈమంద బెరిగితేం సామి సొమ్మంటావు

నిన్ను విడచి నేను ఎన్నాళ్ళిటుందునన
అనుభవించాలె చేసిన కర్మ కని నవ్వ

త్వరపడితినా నాదు తప్పేమి యయ్యెనన
ఐన తప్పుల కడుపునందెట్టి సంటావు

అందాల చూపుల్ల అమృతమ్ము సేవించి
నీ యొడిలోబండి నిదురోతనేయంటె
ఏల యీాతొందర తాళుమిక కొన్నాళ్ళు
జోలబాడీ నిన్ను జోకొడుత నంటావు—తెలిసేనులే.

రైతు చేను కోతకు వస్తుంది.

వచ్చెను కోతకు వరిచేలు—ఫల
మిచ్చెను గింజకు పదివేలు

కోసుకొనుము పనలేసుకొనుము తల
మోసికొనుచు జని రాశిగ జేర్చుము

వసుధాదేవిని వరించి దేవుడు
పసిడి యక్షతల పారజల్లెనిక

తుట్టాదాలిచి దొరయై కురియును
కట్టికట్టియును కనక వర్షములు

కుప్పల బంగరు తిప్పల మేరువు
కొప్పుల భాగ్యము చిప్పిలగూర్చుము

కోసుకొనుము నీ చేసే శ్రమకిదె
దాచుకొనక వెలబోసె వసుంధర

పసుపు తీర్థముల జలకమ్మాడిన
బాలింతల నీ పంటచేలనిక

మన జీవిత కథలను నడిపించే
సరస పద్యముల చాళ్ళ వరెన్నుల

చీమ మొదలు భూస్వాముల వరకును
రక్షించే వరి లక్షిమి పంటల.

కాపు వరికుప్పల బంతి గట్టుతాడు.

బంతి గట్టవోయ్ ఎదను చింత సేయ కోయ్
ఎంతో కృషిఫలితము నీవంతకు వచ్చును హెచ్చును

చింతామణి భూదేవి సిరులిచ్చే రత్నగర్భ
సంతోషముతోడ చేయిదాచుకొనక ఫలమిచ్చును

దైవము గుడి చుట్టు సరిప్రదక్షిణాలు చేయచేయ
ఫలము పొందుననగ ఎడ్లు వరికుప్పకు చుట్టుదిరుగ

తాను నోట గట్టుకొనుచు దాచి పిల్లల కిడుతల్లి
వోలె మాతలకు బుట్టలుగ్రాలు యెడ్లు బంతిదొ్రిక్క

మేపవు గిరిమీద నుండు శ్రీరమణుని వోలె కావు
గడ్డికుప్పమీదజేరి గడెగడెకును గడ్డి బరవ

పసుల మేత మన మేతయు బరాబరిగ వేరుసేయ
జనవన్నకు రైతన్నకు భాగాలను పంచివేయ

పశుల పదము లా్ర శయించి పాడిపంటలుండుననగ
పశుపదహతి రాలెడి వరివి త్తనాల నె త్తికొనగ

బంతిభోజనము సేయుచు ప్రపంచ మానవులెల్లరు
"అన్నదాత సుఖీభవ" యని దీవెనలను బెట్టగ

బంతిగట్టువోయ్ ఎదను చింతచేయ కోయ్
ఎంతో కృషిఫలితము నీవంతుకు వచ్చును హెచ్చును.

విప్రలబ్ధ

రైతు రాలిన వరివిత్తుల కడెమును కుప్పబోసి
తూర్పారబట్ట లక్ష్మిని బిలుస్తాడు.

తూరుపారా బట్టరావే అందాలదొరసాని నాయింటి
రాణీ ఓలచ్చి తూరుపారాబట్టు దుమ్ములో నినుజూడ
మబ్బుల్ల చందప్ప మసచేల దిగివచ్చు

లలిగాలి సితాంగులాగి ఆరడిసేయ
సిగలోని మతెమొగ్గ సిగ్గొచ్చి నవ్వింది

వయసు బరువోపక వడకాడు నడుముతం
బుర కాయ తీగెలా మెరపులా అసియాడ

సిరిగల్ల సేనుదుటి చెమట ముత్తైపుపాలు
మెలమెల్లగా గాలి నిలువు దోపిడిసేయ

రాలు ధూళిని మేలు ధాన్యంపురాసుల్లు
పాలుసేయ వేయు పరచేటి హంసల్లె

చేటతో ధాన్యమ్ము చెరగి రాశోయాలె
వరహాల నొలికించు వరలక్ష్మి దేవోలె

ఎర్రపెండల వాడి దుమ్ముగమ్మిన మోము
మట్టిపొతర విడిన మంచి బంగరు ముద్ద

గాలి తరగల్లోన తేలాడు మైదీవ
పైరగాలికి సోలు పైడితీగల తేవ.

కాపు బండినిండ ధాన్యము నింపి ఇంటికి తోలి వస్తాడు.

బండొచ్చె బండివచ్చె రెండెడ్ల చక్కని బండి
నిండు గర్భవతి వోలె బండి వచ్చె నండి

భూపాలుర భాగ్యాలు వ్యాపారుల రత్నాలు
మనపాలిటి శాస్త్రాలు ఈ బండిపైనె వ్రాలు

కర్షకుని చేతికష్టం పక్షాధినేత ఇష్టం
భూజనులందగు అదృష్టం ఈ బండితోనె స్పష్టం

ఎరువులను ధరణిమేసి వరహాల కుప్పబోసె
కరువులను వడితినేసి, బరువైన బండివచ్చె

జనతాన్న వస్త్రదాత పశుపాలనాగ్రనేత
మనకెల్ల ప్రియభ్రాత రైతన్నకెపుడు జోత

ముచ్చలకు చర్మమిచ్చి ముండ్లల్లో తాను జచ్చి
వడి బండిగట్ట పారు బసవన్నలకు జొహారు

ధరకెవడు జీవనాలు తమి ధారవోయు చుండు
ఎవని దయ చేలుబండు వర్షన్న మొక్కలిండు

రైతన్న లేనిరోజు మన జీవితాలు క్లోజు
జోతన్న రైతురాజు వారంచె ప్రజకు మోజు.

రైతు బండ్లనుండి వడ్లు తోడి గుమ్ములు నింపుతాడు.

తోడండి తోడండి వడ్లు తోడండి
భూదేవి గోదల్లు మనకు తోడండి
ఘోరమగు లేమికి గొయ్యి తోడండి
పైరు పచ్చలకెపుడు నీరు తోడండి.

నింపండి నింపండి గరిసె నింపండి
గుమ్ముల్లు నింపండి కొట్లు నింపండి
జలదాలు వర్షించి చెరువు నింపండి
కాపు లోకానికే కడుపు నింపండి.

పోయండి పోయండి తోడిపోయండి
బండ్లనుండి వడ్లు తోడిపోయండి
కరువు కన్నులలోన దుమ్ము పోయండి
తనువొంచి చెమ్మటలు ధారవోయండి.

వేయండి వేయండి మెత్తు వేయండి
ఋణదాత నోటికి తాళమేయండి
కాలు కడుపుల కింత అన్నమేయండి
చింతల్లు చీకుల్లు తీసివేయండి.

రైతు రామునికి లక్ష్మి ఒక మహమ్మదీయ జాతికి చెందిన పిల్లయనియు, పోలీస్ యాక్షన్ లో దాని పెంపుడు తల్లిదండ్రులకు దొరకెననియు, వారెటునుండియో ఇటుకు వలసవచ్చి జీవించుచు లక్ష్మిని తమ కన్నకూతురుగానే చెప్పుచున్నారనియు వింటి దానివలన తాను పొరపడినానని బాధపడి లక్ష్మిని నిన్నాటకని తల్లిగారింటికి తీసికొనిపోయి మరల తీసికొనిరాకుండా ఉంటాడు. అపుడు లక్ష్మిపడే విరహావస్థ కొడుకు పుట్టినంక వస్తానని రాని భర్తదలచి విప్రలబ్ధయై.

ఎటుమరచి యుండగలను నాసామి
నెటువిడచి యుండగలనూ.

నేను కెళుతానంచు చెప్ప నాదరివచ్చి
కనులొప్పగించి నను కనుచునే నిల్చుండు
నేనుపని ఎటుబోయె చెప్పు మామాయనిన
నను నేన మరచితని చనలేక చనుచుండు.

ఉండు లక్ష్మి నీకు ఒక రహస్యపు మాట
చెప్పేది యున్నదని చెవిచెంత మోమునిడి
సిగ్గు రోజామొగ్గ బుగ్గలం బెదవొడిసి
ముద్దెట్టి నవ్వుకొని మురిసేటి మారాజు.

ఎవరిచేయి మరింత ఎట్లనో చూతమని
ఎవరి దెబ్బ మరింత ఎక్కువో కొత్తమని
పలకేల నారెట్ట కొలచినట్లె నటించి
గిలిగింత జేసి నను కిలకిలా నవ్వించు.

ఆసలక్ష్మి యిద్దరాల్మగల నిడుపెవరో
కొలుచుకుందామంచు కొంటెగా మును నిల్చి
ప్రణయ పరవశుడగుచు బాహుబంధము సాచి
ఓగి కౌగిటంజేర్చి నగుచు నను ముద్దాడు.

చెప్పు లక్ష్మి నాదు చేతులో ఏముందో
తెలిసికొని చెప్పితే వలచి యడిగినదిత్తు
తప్పితివి నాముద్దు తగదీర్పు మీవంచు
కొసరి ముద్దులవాన గురిపించె మోవిపై.

పెండ్లి సలుగాటలో పెదవుల నదిమిపట్టు
ఆకులను పోకలను నందుకొను వేళలో
కరుణమాలి పెదవి గాయపరచి నాకు
కన్నీరు దెప్పించి కవ్వించు నగుసామి.

నీవె నాప్రాణమని నీవె నాహృదయమని
నీవె నా సకలమని నీవెనా స్వర్గమని
నమ్మించి నన్నే తృణమ్ముగా భావించి
మరల కలనైన నామాట దలపనిరాజు.

లక్ష్మీ ప్రసవించి మగశిశువును గంటుంది–తన యందాల పాపనుగని.

ఆందపువిందిడు పాపా ! అద్వైతానందరూప !
ఏ లోకమునుండిరాక ఎవరిబిల్చు నీకేక.

మాతో పరిచయములేదు మాబాసయె నీకురాదు
నీవన ప్రాణములిత్తుము నీమాటన పడి చత్తుము
ఎవరిగాంచి యీహాసము ఏమా ప్రేమ విలాసము
ఇటు ముష్టిబిగించి పెనగు దేమా యుద్ధావేశము.

గులాబీలు నీబుగ్గల కళాకాంతి మాయకుండ
స్థలాలు సవరించుకొనుచు చలాకీగ నవ్వి మురియు
మాదుప్రణయ పంజరపున్ మరుగయి వచ్చినచిలుకా
మాప్రేమరసాల యంటుమామిడి చిగురుల మొలకా !

వి ప్ర ల బ్ధ

అతి రహస్య దేశంలో అతుకుల బొంతగ గలసే
ఆలుమగలకే కాని అన్యుల కక్కరరానీ
మా మలిన ప్రేమరసం మంచిజేసి వడబోసి
నీమోహన రూపంతో నిఖిలజగతి కందజేతు.

మా ముద్దుల మూటగట్టి మనుజుల నోరూరింతువు
మా నగవుల దొంగిలించి సూనవృష్టి గురిపింతువు
ఏతీరున ప్రేమించిన ఏకత్వము నందలేని
మా తనువుల నొకటిజేసి మహికంతకు జూపించితి.

నీవుంటేనే భవనం–నీవులేని యిల్లు వనం
నీవే మా ప్రేమధనం—నీవే మా నందనవనం
మాదు భవిష్యాంధకార మార్గదర్శ దీపమ్మవు
మామమతకు జీవమునిడు మచ్చుతునక రూపమ్మవు.

మానవతయె నీదుకులమమాయకతయె నీదుమతం
బాగుగ మాటాడువారె బంధుజనులు నీకుసతం
మారీచుని మాయలేడి మతిదోచని రాముడవో ?
ఆదిశేష సర్పముతో ఆటలాడు దేముడవో ?

పరులూ నావారనుటలు పాపం పుణ్యమ్మనుటలు
ఎఱుకల రూపపు మలినపు మర్మకలు సుంతయునులేని
యమాయకత్వము దేవుండని చాటెడి ఓపాపా !
మాయాతీతంబగు నీమానస హంసకు జోహారు.

భానూదయ కిరణమ్ముల పైఁ డితీవ యల్లికవో
నవ్వుల పువ్వుల గురిసే నందనవన మల్లికవో
వెన్నెల కాంతులె నీతో కన్నుముక్కు మొగమూనెనొ
చెన్నగు సుమపల్లవతతి జీవమ్ములు పుంజుకొనెనొ.

సంతోష సముద్రమ్ములు గంతులిడును నీసగవుల
స్వేచ్ఛా గంగాపూరము చెంగలించు నీయడుగుల
కాలుకు మన్నంట దెండకన్నెరుగవు మహాభోగివి
చెదరని తపస్సమాధిని నిదురించుచు నగుయోగివి.

మధురముగా జోలపాడు మాతృ సామవేదధ్వని
చిట్టిపొట్ట తడుపునెపుడు క్షీరామృత గంగాధుని
ఏమిలోపమని ఏడ్తువు ఇచ్చట నీకొకభయమే
ఈ మమతాప్రపంచమది యెన్నున్నా దుఃఖమయమె?

ప్రసవించి పదిరోజులైనా పట్టినైనా జూడరాని పతిని గురించి బెంగగొని పందిలిపై వ్రాలిన కాకమ్మతో కబురంపుతుంది.

బేగిరమ్మని చెప్పవే కాకమ్మ ఆగలేనని తెల్పవే
ఎందరుంటే నేమి అందాల మారాజు
వద్ద లేకుంటె నాప్రొద్దె చీకటిపడును.

కాకమ్మ కాలితో కబురు జేసేదుంటె
గడియలో రెక్కలను గట్టుకుని వాలుదనె
అనినోడు తానన్న దినమేగె రాలేదు
ఒళ్ళెట్లగుండెనో సల్లగుండాలెదొర.

తక్కిన్న చుట్టాలు చుక్కలైతే నాకు
చందమామవు నీవు అందాల నారాణి
నిన్ను జూడనిరోజు అన్నమే పోదొట్టు
ఎన్ని జన్మాలదో ఈబంధ మన్నాడు.

నేనంటే చాలు తన ప్రాణాలిడుస్తాడు
గుండెబగిలెను సామి ఉండలేనిక నేను
మావోళ్ళకేమెరుక మరి నాల్గురోజుల్లు
ఉండిపొమ్మంటారు ఉసురోసుకుంటారు.

ఎండనక వాననక ఏళనక పాళనక
చెమటోడిపి కష్టమ్ము చేసి చేసొస్తాడు
కలి అంబలో తాగి గడియాగ కెళుతాడు
రాత్రి అడవిలో బండు రాతెట్ట గున్నాదో.

పగలు రేల్ రెండొకటి యగుదాక నిదురోము
రేల్పవల్ ఒకటిరెండగు నిప్డు నిదురోను
తననిడిచి రేబవళ్ళను నిద్రి ఉంటొట్టు
అన్నమ్ము నీళలని యంటె ఓకిళ్ళుట్టు.

తమరుబెట్టిన మెల్మి దండగడియమ్మపుడు
ఒడ్డాణమనిపించ ఒదలయ్యె నను మిపుడు
పట్టుచీరలు నగలు పెట్టి ముకియు నవేల
ధరియింప మ్మురిసేటి దొరగారె దయమాల.

మమతల్లుగల ఆలుమగలు కనబడ చాలు
ఎడతెగని కోతతో ఎదఎందుకోగోలు
నినువిడచి బ్రతుకలేనను ప్రేమ యెటబోయె
కనునన్ని కలలోని కలవరింతలె యాయె.

కన్నీటివర్షాల కరగిపోనీకఠిన
పాషాణ మెటులయ్యె పండంటి ఆమనసు
కన్నబిడ్డను జూడగానైన రాలేదు,
చిన్నోడు తనపట్ల జేసిన్న తప్పేమి ?

ఇద్దరిలొ మనబిడ్డ యెవ్వరిని బోలునన
నావోలె ఉంటెనా నిన్ను పూజిస్తుంది
నీవోలె ఉంటెనా నన్ను దయ జూస్తుంది
ఇద్దరిని బోలెనా ఏకనారీశుడగు.

నావోలె ఉంటెనా నను సమర్థిస్తుంది
నీవోలె ఉంటె నీవైపె వాదిస్తుంది
ఇద్దరిని బోలుంటె త్రెంపివేయున తంటు
మనము కలహించుచో నన భేషనుచు నవ్వె.

లక్ష్మీ ఎన్నికబుర్లంపినను రాని తనప్రియుని దరికి వన్నెల
రామచిలుకతో తన యార్తినంతయు దయబుట్ట
చెప్పుకొని జాలిపడి అంతవరకు
పోయి రమ్మంటుంది.

అందాల చిలకమ్మ అందెవేయిస్తానె
పాలు బట్టిన జొన్నచేల విందిస్తానె
పగల బండిన జామపండ్లు దినిపిస్తానె
పోయి నాసొదజెప్పు పున్నెముంటది నీకు.

ఒంటి స్తంభము మేడ వృక్షశాఖల నీడ
జంటతో కులుకాడు పెంటి నిను చెరనిడిరి
దారేషణము శకుంతముల సొమ్మంటారు
సీరోదనము మనిషి కేరీతి చెవిదూరు.

విప్రలబ్ధ

కారడవిలో మనుచు కాయగడ్డల దినుచు
తాపసులవలె నొరుల దయతోడ గనుగొనుచు
విష్ణుపదవీథులన్ విహరించు ద్విజరాజ
శుకరూప కులదీపస్తుతి సేతుసేయోజ.

రాయబారము నలిపి రమణి రుక్మిణిగలిపి
తొలిప్రభావతి వలపు ప్రద్యుమ్నుతో తెలిపి
కాపురాల్ నిలుపు నిను నీపతికి నెడబాపి
పట్టి—యీపంజరపు బందెలో నిడుపాపి.

మగనియెడబాటులో మగువయేగతి గుందు
అనుభవించెడి నీకు అర్థమౌననుకొందు
వెతలేని వారలకు వెత జెప్ప కతతొను
నారాజుకడకేగి ననుగొంచు పొమ్మనవె.

తొలి యక్షుడొక్కండు తెలివిమాలి యదేమొ
మనిషి మాటలె రాని మబ్బుతో కబురంపె
కదలాడు జీవనము కలదేమొ యనుకొనెను
పక్షిరాజా—నీకు పలుకు జీవనముందిః

ప్రమకు గలనాళ్ళ నిను బంధించు పంజరపు
చెరను విడిపింతు నాచేత యుత్తరమిత్తు
నారాజుకందించి నను మువరబుధి ముంచ
మనికి గలనాళ్ళు నామది నిను దలచుకొందు.

అందాల రంభవై విందిడెదు చెలువాళ్ళ
కలికి పల్కుల రామచిల్క పచ్చల మొలక
తరుణి శారదచేత తరిబీతు పొందితివి
మరుని గజ్జెల గుత్తమను కీర్తి కెందితివి.

తొలిదిక్కు తననుదుట తిలకమ్ము దిద్దుకొని
నీవిజయ సిద్ధికై నివ్వాళి బట్టినది
ఇదియే శుభోదయము ఇదె సుముహూర్తమ్ము
కదలి రమ్మిక రెక్కవిదిలించి లేలెమ్ము.

వినువీధి చీకటుల వృక్షాల సూర్యుండు
పగలూని కాల్చుట నౌ పొగలు మబ్బులు గ్రమ్మ
నాకలోకపుటింద్ర నగరి సౌధాలలో
అగరు ధూపములిడిరౌ పొగలు మబ్బులు గ్రమ్మ.

అప్సరస్తారకలు ఆకాశగంగలో
జలకమాడగ, నెంచి పలురంగు చీరలను
విడిచి దరినిడి నీటబడిముగ్గ వారి చీ
రలె వన్నెమబ్బులయి వెలిగె నదె యుదయాద్రి.

లతలు వృక్షములెల్ల రాత్రి పచ్చికసెజ్జ
కుతుకమున పెనగాడి రతిదేలి యలసెనో
చెమటవారెనొ యనంగ హిమబిందువులు రాలు
మలయ మారుత సఖులు మెలమెల్ల వీచెదరు.

నిశలెల్ల విరహాబ్ధి నిమ్మంచు మిత్రుగని
కమలినియొ హిమబాష్ప కలితాక్షులన్వగవ
చీకటులు తుమ్మెదల మూకలై పద్మినిని
ఇనునితో మూకభయ మిప్పించుమని యేడ్చు.

కమల సుమనస్సరస కావ్య కోశము జదువు
రసికులన తేనెపెర రవళించు తేంట్లెల్ల
దాచిపెట్టిన ధనము దోచు దొంగలవోలె
భల్లూకములు తేనెపట్టు కొల్లంగొట్టు.

అతుకనీ దంపతుల యంతరంగాలట్లు
కలయకయె చను బండిగాడాల లక్షించి
పంజరములోనుండి పరువు పరువున నేగి
అలసటం దీర్చుకొన నడవిఁగొంచెమ్మాగు.

ఊకుటాకుల గొడుగులో కొంత తలదాచి
తీగటుయ్యాలలో తూగాడుచును లేచి
వన వినోదములతో తనియింపవే యెదను
మును వనిని గడుపు జీవనమున కిడుమిపదన్య.

అడవిపందులు తాము అడుసుమడుగులనుండి
మట్టిగంధము వొంటబట్టించుకొని లేచి
కదలిముగ్గిన పుడమి పడతి బంధముబాపి
సరస సంశ్లేష సంగతిదేల్చునటు దోచు.

మబ్బు వాహానములన్ మహికి బిల్చెడి కేకన్
సరిపింఛముల సహస్రాక్షులైన నెమిళ్ళు
చక్రాలం గూడుకొని సొగసు నీలాంబరపు
టాకారమై యెగయునన దోచు వనిలేళ్ళు.

రాత్రి వనలక్ష్మి పారాజవానులనంగ
క్రోల్పులుల్ పొదరిండ్ల గురకలిడి నిదురించు
వనలక్ష్మిపై పూల వానల్లు గురిపించు
నన చిత్రవిహగాలు నవనీజముల వ్రాలు.

పల్లటీలను వేయు మల్లు నాకృతులగుచు
కోతిమూకలు చెట్ల కొమ్మలపై దూకాడు
కడలేని విరహాబ్ధి గతి దోచు గగనమును
ఈది రెక్కలతోటి కాదనక వెసదాటి.

అటనుండి ఒకమైలు అరిగితేనే చాలు
అగపడుచు నుండు మాపల్లియ పరిసరాలు
శాంతమ్ముగా నేగ సాయంతనమ్మేను
ఆపల్లె సొగసప్పుడు నే చెప్పగాలేను.

అపరాబ్ధి రవి ఈదులాడు చున్నట్టులుండు
చెరువులో తానమ్ము చేయు చున్నట్టులుండు
చెవినేదొ గుసగుసలు చెప్పుచుండును గాలి
అపరదిశ కుంకుమల నళికి పూయును సంధ్య.

అపరాధ్ధి నాదిత్యు డంతరించుట గాంచి
నినువీడి క్షణమేని నిలువలేమేగకుర
యని కొలని ముకుళించు నంబు జాతములెల్ల
కేలెత్తి మొక్కి బతిమాలు చున్నటుదోచు.

ఆడావ వరికుప్ప లాకాశముల నొరయు
బంతుల నొక్కతలనైప్పిడి వర్షము గురియు
ఆకలిని బోకార్చు నమృతబిందులలాగు
పాల్దాగి జొన్నచేల్పరవశించుచు నూగు.

పసులు రంకెల, గరువుపై దుమ్ము జిమ్మొకట
కొసరి ఎద ఆవులోగన కోడె తరుమొకట
మాటేసి యాబోతు మల్లయుద్ధము సేయ
ఆటాడు లేగల్లు అంబాల వడెబోయు.

గగన లక్ష్మియు భాను ఘనవియోగమ్ములో
హారము లొలిచి పైట్టియలతో పడేయునన
విహగపంక్తులు వ్యోమవీధులం బయనించి
గూళ్ళ చేరగబోవు వేళ్ళయగు నంతంత.

విశ్వప్రకృతి మిత్రు విరహమ్ము గనలేక
సంజవన్నెల చీర సంత్యాగమొనరించి
మాసిపోయిన కోక మైదాల్చు కొను ననగ
మసక చీకటులల్ల దెసలెల్ల నలముకొను.

అస్తాద్రి సానువుల నమరు రంగస్థలిని
అరుణ సంధ్యా యవనికాగ్రమున నటియింప
నందిపై నెక్కుచను నటరాజ మూర్తియన
పసులకాపరి యెద్దుపై స్వారియై చనును.

కొట్టంపు చూరుపై కూర్చున్న కాకిజత
రెక్కమొదళుల విప్పి ముక్కుతో గోకికొని
ముక్కుముక్కు ఒరసి ముదమార తమితీర
అతిప్రశాంతముగా ప్రకృతిశోభ గను హాయి.

కడుపుబ్బ పులుమేసి కనుదోయి నరమూసి
కొట్టాన నెమరేసి కునికేటి మన ఆల
పొదుగు నెత్తురుగ్రోలి మదమెక్కు పిణుందురుల
పొడిచి ఏరేయాల పుణ్యముంటది చాల.

అమ్మ పాలిస్తుంది అవల చాలిస్తుంది
తమ్ముడౌ తువ్వాయి దగు నోరుగొట్టి నా
కపిల పాలిస్తుంది ఎపుడు పాలిస్తుంది
మావంటి రైతులకు గోవులౌ దేవుళ్ళు.

పాడి పంటలు గోవు నీడలోనే సుమ్మ
మాలచ్చిమేదైన గోలచ్చిమే నమ్మ
రెక్కలును బక్కలును రెండు చల్లంగుంటె
కుక్కలెన్ని దింటె కూటి కరువేటంటె.

గోవుల్ల సేవల్లు ఏవంచు జెప్పాలె
కవళ మన్నము దొరికి అవని జనములకెల్ల
కరువు తప్పిందంటె కారకులు ఎవరన్న
అవి ముందు మేమెనుక యని సకల ప్రజలకెరుక.

నందులట్టు జను పసులమంద కోడెలు ఆలు
ముద్దు గుల్కెడి వాని మూపురమ్ములు ప్రాలు
నల్లపిట్టల చాలు నవయువతి వక్షోజ
చూచుకమ్ములన దోచి దోచుకొను మనకనుల.

తననంది మూపెక్కి చనుచుండె నేపురము
శివలింగ రూపమని చెన్నారు మూపురము
శుక భరద్వాజ ద్విజకులమ్ము సేవింప
కొచ్చిరన ఎడ్లపై వ్రాలు పక్షుల గుంపు.

చలువ బట్టల మూట చాకెతలు గొనిపోవ
కంబళుల మూటలకు కనుగుట్టి నోయనగ
గొఱ్ఱెమూకలు ఒకేగోల చేస్తుంటాయి
కాలి ధూళిం దిశల కనుగప్పు చుంటాయి.

పాలు చేపులురాగ పయటకొంగులు తడువ
కూలిపడుచులు ఇండ్లకుం జేరగా నడువ
తుళ్ళిపడ బిగిచనుల్ కొంగు నడుముకుజుట్టి
పడుచు లేగుదురు నీర్కడవలం దలపెట్టి.

ఆ ఏరుదాటగనె యగపడును మాచేలు
ఆకలికినై నాగుమట నాల్గు నిమిషాలు
పచ్చల్ల ముక్కెరై పంటలచ్చికి నీవు
కర్రల్లపై వ్రాలి కదలాడు తుంటావు.

మన జొన్నచేలలో దినమంత రాత్రంత
కర్ర భుజమున బూని బుర్రమీసాలతో
కదలకుండా నెపుడు కావలుండొక మనిషి
అదిరి పోబోకు సుమి బెదురు బొమ్మ అదొకటి.

చూపు గురి నిడి మరుని విండ్లేయు చే సూటొ
చూపు గురి నొడిసేల గుండ్లేయుటదె సూటి
శృంగార వీరాల రంగరించిన కనుల
కాపు పడుచులు మంచె కాపుంద్రు జాగ్రత్త.

కడుపు నింపికొని ప్రక్కననున్న దానిమ్మ
పండ్ల కొమ్మన వ్రాలి పలుకరింపు మొకింత
ముక్కుతో నాపండ్ల ముద్దాడ వోయమ్మ
పక్కుమని నగి నీకు ప్రాణమిస్తాయమ్మ.

అపట నిను కనుగొంద్రు హాని యగుననుకొన్న
దాపు మామిడి కన్నతల్లియనుకొని నమ్మ
ఆకులందాకుగా చిగురలన్ తొగరుగా
కడుపునందిడి నిన్ను కాపాడు నది సుమ్మ.

బావిప్రక్కన జామపండ్ల చెట్టున్నాది
ఒక పడుచు పిల్లట్టు లూరించు నిన్ను అది
బావినాపండ్ల కొమ్మల బింబములు పడును
రవి కూడ్చి నీరాడు రమణులై కనబడును.

ఇనుని తాపమువలన కనుల చీకటిగ్రమ్మ
పడియున్న సుకుమార ప్రకృతి సుందరినోట
గగనమాతయు తనదు ఘనకుచమ్మును పిండి
పాల్పోయునన శశియొ పండువెన్నెల గ్రాయు.

నెలపాలకుండనపు డొలకబోతురె వారొ
వెన్నీల వరదయై వెసబారు నెలయేరు
నెలరాజు చలువ వెన్నెల కరమ్ములజిక్కి
అనురాగ పాశాల ఫెనగాడి చనుయేరు.

షష్ఠి చంద్రుడు తాను చదల చుక్కల తోడి
తెల్ల పిల్లలకోడి తిరిగినట్లుంటాడు
వెన్నీలయగు పాలవెల్లి దరిచిన వేళ
వెన్నముద్దయి తేలు చున్నట్టు లుంటాడు.

సాయంతనపువేళ స్వర్గ నందనవనుల
పొదల మల్లియ పూలు బూచె ననుతారకలు
సంధ్య వాకిళ్ళాడ్చి చల్లి దిని నచ్చరలు
తెల్ల చుక్కల ముగ్గుతీర్చి నట్టులు వరలు.

వెన్నెల నిటుదలచు కొన్న చాలు శుకమ్మ
అనుఘాతులెవొ కత్తులై కోయు నాఎదను
దుఃఖమేఘాల్గ్రమ్మి దొరలు నశ్రుల వాన
అశ్రు వర్షములో నవని చీకటికోన.

నెలబాలునెత్తుకొని నెలయేటి బాలెంత
ఒళొళొళో యంచు జోగలబాడి నిదురుచ్చు
గనులలో మణులబ్ధి గర్భాన ముత్యాలు
మినుకులీనెడిలీల మెరయు చుక్కలచాలు.

లక్ష్మి తాను తెలవారినంత రాముని దరిజేరుమని చిలుకకు,
ప్రేమతో ప్రియుని పరిచయము చేయుచున్నది.

చిలుకమ్మ క్రొమ్మావి చిగురు పచ్చలకొమ్మ
వినవె నానుడి రాత్రి కనుమూసి నిదురించి
వేగినంతనె లేచి స్వాగతము లిడు చేల
విందారగించి మా సుందరుని కనుగొనవె.

పెదచెరువు కోరెంద పొదలకడ చేనుంది
ఆచేనుగట్లలో ఆలమందల దోలి
మనసు నామీదుంచి మంచెపై తనువుంచి
చేలవ్రాలే చిలుకచాలు దోలనె మరచు.

చెక్కిటచేయుంచి చినపోయి చూస్తాడు
నిట్టూర్పు సెగలకు అట్టుడికి నట్టుడికి
లోలోన కుమిలి యింట్లో చెప్పుకొనలేక
సామి బెంగెట్టుకొని సగమయ్యి ఉంటాడు.

మూరెడెళు—పూరొమ్మ చేరెడేసి కళ్ళు
కోటవెట్టిన ముక్కు కొట్టొచ్చు మోముకళ
అచ్చంగ శ్రీరాము లవతారమే అనుకొ
శాపమేదో కాని ఈపుటుక బుట్టిండు.

•

స్వారి బండెక్కితే తేరెక్కు అర్జన్న
తారుమారు జేయ తరము గాదనుకొనుము
మీసమ్మమీద చెయ్యేసి మంచెననుంటె
ఆరాచ గద్దెక్కు మార్రాజులే సాటి.

చేయెత్తు మనిషి ఇక చెప్పలేనారూపు
తలచుకొంటె చాలు తనువు పులకలు దేలు
లచ్చియని పిలుపు వినవచ్చి తానేయనుచు
వచ్చి చూతును గదా వట్టి గుమ్మమెయుండు.

ఒకనాడు పొలమ్మేగి ఒట్టు మామా నన్ను
కొనిపోను అయ్య వొచ్చెనటంచు కొంటెగా
ఏడ్పించి ఏడ్పించి యేహి హూళక్కాలంటె
చెక్కుగిల్లుచు నీకు శిక్షయిదె యని నవ్వె

నాయెనుక కొంగట్టి నడచినట్లే యుండు
నా చుట్టు దిరుగుతూ నవ్వినట్లే యుండు
తానొడిలో బంకె నే తల నిమిరి నట్లుండు
కలలో నీడలో తానె కనబడుచు నెపుడుండు.

కనులు మూసిననేని కనులు దెరచిన నేని
కర్ర బుజమునబెట్టి కిఱ్ఱు చెప్పుల దొడిగి
రెచ్చగొట్టే కనుల కుచ్చు పాగామూగ
అచ్చంగ తనమూర్తి వచ్చి ముందరనిల్చు.

నాతోడనే కదా నాస్వామి కీశ్రమలు
అన్నెమెఱుగని సామి కెన్నాళ్ళ కష్టాలు
మందావు దప్పెనని సందు జే సూకోని
ఈడకొచ్చి నన్ను యెంటగొని పొమ్మనవె.

ఒకక్షణము నన్నిడిచి ఉండేటి వోడేనె
బలిమి బంధాల లోపల కట్టుబడె గాక
మా ప్రేమ తలపోస్తె మనసెట్లొ పోతుంది
చెప్పలేనే గుండె చెరువు గొంతుక నిండె.

రైతురాణి తనపై ప్రియున కేదో అనుమాన మొచ్చినట్లు
తెలిసి ఇట్లా ఉత్తరం రాస్తున్నది.

ప్రాణమొంటి ప్రణయ భావమ్మె స్మృతిరాద
ఇన్నాళ్ళు విడ హృదయ మెటులొప్పె నోనాథ
నను జూడకుంటె ఒకక్షణ మాగలేకుంటి
పాషాణమై పోయె నీస్వాంత మటులాంటి.

ఓర్వలేక స్త్రీల కొాక నింద గల్పించి
పండంటి కాపురము పాడగుట తమిగాంచి
లోలోన మురిసెదరు లోకుల్లు కాకుల్లు
అది నమ్మెదురు పురుషులగుట మీకదిచెల్లె.

హృదయేశ నా ప్రేమ హృది నెవరి పూజింతు
ఎదగోసి నాకు నేనేరీతి జూపింతు
నీవు నేనై తెనే నే బల్కి నమ్మెదవు
వేరైన మన ప్రేమమునకె సంశయమొదవు.

శ్రీరాముడానాడు సీతను త్యజింపడే
తనకీర్తి కొరకు సత్యమునే వధింపడే
ప్రజమెప్పులకు పాటుబడు రాజు కదిచెల్లు

నేను నవ్విన నవ్వి నేనేడ్చినను ఏడ్చి
ననువీడి యుండలేని తనమ్ము జూడగా
నీవు నేనే కాక వేరెవ్వరగుదువని
నిను నేను నమ్మినది నీటిమీది వ్రాతె
గంపంత కన్నిడుకొ కాంచెడిని పరమాత్మ.

ఉత్తరం రెండవ భాగము.

పిల్లవానిది జ్ఞప్తిరాదా నే లేక ఇల్లంతయును చిన్నబోదా
చేయరానీ తప్పు చేసితేమొ నేను—పసి
వాడేమి చేసెనని వదిలి వైచితిరయ్యా

వానిలో నీరూప వైభవమ్ములగాంచి, ప్రాణాలు
నిలుపుకొని బ్రతుకుచుంటిని స్వామి—ఈపిల్ల పోష
ణయె నాపాలబడకున్న—పృథ్వినిదివరకు నాపేరెలేకుండేది

మమతగల మానవుని మనసుంటె నీలోన
మన ప్రేమ గడియలో మాయ మయ్యేదేన
నీవు నేనై యిదే నాగుండెతో నేను
దేని దాచక విప్పినా నిజము చెబుతాను.

నమ్మితేసరి నీవు నమ్మ కుండేదుంటె
బాధపడి దేహ మాత్మతో వేరగును వింటె
తప్పు చేయక ముందె. తను దిట్టు జనమనుచు
వెరచునాతడు వట్టి పిరికి వాడనుకొనుము.

సత్యమునకే వెరువ జను నంధ జగతికే
సత్య స్వరూపుడే నిత్యమీ యెదనెరుగు
బట్టగాలిచి మీద బారవేయును జనము
చెట్టూగు నెటుగాలి బెట్టకుండా యనును.

త్వరపడిన త్వరయెపుడు చెరుచు నిన్నేముందు
నిజము నిలుకడ మీదనే తెలియనగు నెందు.

రైతు ఏటి ఆవలి పల్లెకు కోడెల వ్యాపారానికి వచ్చినాడని
తెలిసి లక్ష్మి ఏటికడ నావవాడు లేకున్నను దోనె వేసికొని
కలియవస్తుంది—ఆవలియొడ్డున నున్న రైతు
వారిస్తున్నాడు—వద్దని హెచ్చరిస్తున్నాడు.

ఉండు లక్ష్మి ఒద్దు యీ సాహసపు పోక
ఆగులక్ష్మి ఇదేమి అప్రమాణము రాక

ఊళ్ళ కూళ్ళే మ్రింగ నుప్పొంగి చెలరేగు
ఎఱ్ఱి వానీ నడక ఎట్టెటో యేరేగు

ప్రకృతి యాకలి గొంచు వికటాట్టహాసాల
నాల్కలను సాచి యిటు నడచి వచ్చును వేల

కసిదీర్చు కొనుటకై కాషేయ పరుగెత్తు
పగబట్టి చను నాగు పామోలె వస్తుంది

గట్లు కోస్తూ దారి చెట్ల గూలుస్తు వడి
గోదలను కడుపునం గొట్టుకొని పోతుంది

గాలిరేగి వెఱ్ఱి గోల జేస్తున్నాది
కలియబడి నిలువెత్తు అలలు లేస్తున్నాయి

కురులు రేగెను పరిట కొంగు గాలికి రేచి
కొట్టుకొని పోతోంది పట్టు దప్పెడతో

ప్రాణాల తోడనా పరియాచకము లాట
మానులక్ష్మి నీకు మతి పోయెనాయేమి

అంట ముట్టగరాని అగ్గి నీశీలమ్ము
నీకు వేఱిడి చూప నెవని యబ్బతరమ్ము

కఠినాత్ముడను నిన్ను కష్టపెడితి క్షమించు
గడియేని యికనిన్ను విడిచియుండను మంచు.

లక్ష్మీ పడవమీద బయలు దేరుతూనే రైతు వాళ్ళలకు
మాపు చెబుతూంది.

ఉండలేనూ మాపు ఉండుమని యనబోకు
ఉండేటి ఓపికే ఉడిగిపోయెను నాకు

ఈయేరు దాటొచ్చు నీవేరు బంధంపు
విరహాబ్ధి నింక నేవిధి దాటుదు తలంపు

కన్నీటి మున్నీట కాలి చచ్చుటకంటె
నినుగనుచు చల్లగా మునిగిపోదీ యేట

నిను వీడి బ్రదుకుటే నిజమైన యాచావు
నిను జూచుచుం జచ్చుటన నాకిదే బ్రదుకు

నా ప్రాణమన నీవె, నదిని జొర బోకొట్టు
నదిని కాలిడితివా నను జంపుకొన్నట్టు

ఇంటిలో నామారు చంటిపాపను గొంచు
కంటి పాపగ దాని గాపాడి రక్షించు

మామ నా తుది కోర్కె మన్నింపు మీదీని
మహినుండిపోయి నీమది నుండి పోతాను

మరొక జన్మెత్తి ఓమామ నిను గలినేను
సిరిగల్గు నీమోము మరువ జాలను నేను.

ఏరులో మున్గిపోనున్న లక్ష్మిని జూచి కాపు విలాపము.

ఏమి జేయుదు లక్ష్మి యెంత జెప్పిన వినక
ఎంతపని జేసితివి ఏమనందును నిన్ను

సుడిలోన జిక్కితివి చూడలేనో లక్ష్మి
గడియలో నిక ఓడ తలక్రిందు లై పోవు

ఏమిజేయుదు నింక నెందు బోవలె నేను
ఎవరు రక్షకులు మన కెంక టేశుడు దక్క
మామా ! లక్ష్మి ! ఓ మామా ! ఓ లక్ష్మి !

ఏడు కొండలవాని వేడుకొనవే లక్ష్మి
తల క్రిందులై ఓడ నిలువ లేకున్నాది
మామా ! లక్ష్మి ! మామా ! లక్ష్మి ! (అబ్బా)

ననుదురాత్ముని వీడి మునిగి పోతున్నావ
కనలేను నాజన్మ కాలిపోనూ లక్ష్మి
మామా ! లక్ష్మి ! మామా ! లక్ష్మి !

మునిగిపోయెడి నిన్ను గనుచుంటినే కాని
ఆదుకొౌన లేనైతి బూదిగా నీమేను
లక్ష్మి ! లక్ష్మి ! లక్ష్మి ! ఓ లక్ష్మి !
(పెద్దపెట్టున ఏడ్చును)

మనలేను నినువిడచి మందభాగ్యుడ నేను
(తల బాదుకొనుచు)
మందభాగ్యుడ జాతి మణి దక్కునే నాకు

బంగారమంటి నిను పాపి నాకెడబాపి
నంగనాచీ యేరు మ్రింగి నీళ్ళను ద్రాగె

నీవు మున్గుటలన్న నన్ను ముంచుటలంచు
తెలియ జాలక పోతి వలచినిన్ మృతి పిలచె

పగ బట్టి విధి మమ్మె పగలె చీకటి గ్రమ్మె
జగతి నాటకములో మిగిలె తుద చీకట్లె.

రైతు రాముడు లక్ష్మి ఏటిలో మునిగిపోయినపిదప
విచారంలో ఇలా తలపోస్తాడు.

ఎవరునేను ఎచటనుంటి ఎచటినుండి ఇటకువస్తి
ఇచటినుండి ఎటకుబోదు ఇది తెలిసినవాడెనాస్తి
మరణము మరణము మరణము మహినెల్లరికిదె శరణము
చివరి జయము చీకటిదే చీకటి వెల్గులకు రణము.

చీకటి చీకటి చీకటి—వెలుగురాదు ఇక ఈకుటి
కాళరాత్రి ఈ చీకటి—కాళీగర్భపు వేకటి
నల్లని మహిషపు రూపము నల్లని యమప్రతాపము
నాల్గుదిశలు శూన్యమ్ములు నరకబాధ, దైన్యమ్ములు.

కాటువేస్తె తిరుగనట్టి కాలసర్ప మిదియేనా
జీవనమను పన్నీరును చిల్కేను బూడిదలోనా !
ఇది నిద్రయొ ఇది నిధనమొ ఇది నరకమొ ఇది నాకమొ
మేలుకొనుట లేనినిద్రా కాలపు కర్మ విపాకమొ.

నా ప్రేమలు నా స్నేహము నను వీడని వెటులేగను
స్నేహము లింకకముందే జీవజ్యోతెటదాగెను
ఏవాయువు దీనినార్పు ఏశలభము దీనిమింగు
రేపులేదు దీనికింక మాపురాదు భువిమునింగె.

ఈ పూవులలో వాసన లెచటనుండి వచ్చినవి
పూవు నేల వ్రాలగనే తావి యెచట జచ్చినది
లతాసుందరీ తలపై లాస్యమాడు ఈ పూవును
పతా దొరకకుండ నెవడు పాతాళమ్మున ద్రోయును.

విడువలేను నిన్నన్నది విరినితావి వీడెనెట్లు
కనులో కనుపాపనువలె కాజేసిన దెవ్వడిట్లు
పూవు నేల పడియున్నది తావిమాత్రమే లేదు
అల్లరులోని సారమంత నారగించె నేజోదు.

వెన్నెల నవ్వేను కలువలు విప్పేను శశి కానరాడు
ఉన్నాడని యాకాశమునుండి యెవడో మాటాడు
కాన రాని ఈ చంద్రుని కాళరాత్రి యెటు మ్రింగెను
'ఆయువు మాయమ్మయ్యెను వార్తరాదు ఇక నింగిని.

ఇంతేనా జీవితము ఇదియేనా జీవనము
మంచుగడ్డయై కరగుచు మాయమ్మగు నొకదినము
అంతులేని జలధిలోన నరుగునెటకు ఈనావ
అవలియొడ్డు జూచిరాగ అసలే లేదా త్రోవ

ఒక్కనాడు తెగసరుకగ ఉద్యానము బెంచనేల
చూరుకగ్గి బెట్టుటకై సుందర భవనమ్ములేల
పాత్రలోన జీవనమును పడబోయుట బోర్లేయుట
సాగుసాగు ఇదియేనా ప్రభువు దనియు బొమ్మలాట.

నాటకమును యథార్థమని నన్నేటికి నమ్మించుట
నాటకముల యాటలలో నేటికి మమతలు బెంచుట
పాత్రను నాకొసగె నెవడు? సూత్రధారి కానరాడు
విషాదాంత నాటకమునె వేయుటేల యేనాడు.

కాలమేఘ జాలముపై కనబడు నొక మెఱపేదో
నీలమేఘ మది యుఱుముచు నింగినెల్ల నడయాడు
ఆకాశమె నాయిల్లని ఆసపడెను మేఘమ్మె
ఘనము కురిసి చనునెచ్చటి కరిగెనో శంపాలతాంగి.

జలదరూప వ్యష్టి జలము జలనిధి గలిసెను వెలిసెను
విద్యుద్వల్లీకాంతులు విశ్వశక్తి లీనమయ్యె
గడగడనుఱిమే గర్జన గగనములో నిదురించెను
హరిధనుస్సు రంగులన్ని యర్కుని కరములదాగెను.

దివ్వె వెలిగినంతసేపు తెలియనగును నేను నాది
కను ప్రమిదల జ్యోతిమలిగె కానరాదు ప్రపంచమే
గాఢనిద్ర లోనునుంటి నాకునేనె లేకయుంటి
ఆసినాస్తి వాస్తవమది యంతా యింతేనేమొ.

పరమపురుషునకు నివియొక పచ్చీసుల పావులేమొ!
నిలుపుటవలె ఆటలోన మలుపుట తన వంతేమొ
అతనిచేతి పందెములో అదృష్టముందో పావుల!
మననాడెడి వేటయదియె అతడాడెడి యాటయగునొ.

ఒక విప్రుడు రైతు కలలోవచ్చి ఈ క్రింది విధముగా బోధించి
మరుగైపోతాడు. ఆ ప్రబోధమువిని లేచునరికి
లక్ష్మి ఎదుట ఉంటుంది.

నీవెవడవు నీవెవడవు నిజంజెప్పు మానవుడా !
నిజముగ మానవుడవీవు నీజాతియొ మానవత–
మమత మానవునిసొమ్ము అది యతనికి సహజమ్ము
మమతవీడు మానవతయె దానవతగ మారుసుమ్ము.

సాటి మానవుండేడ్చిన సరసనుండి నీవేడ్తువు
తోటిమానవుడు నవ్విన తుష్టినొంది నవ్వుదీవు
నావంటివె సకలాత్మలు నాకువలెనె సుఖదుఃఖాల్
అని తలచెడి నీమమతలు అతిమృదువగు ప్రేమలతలు.

ప్రేమయే దేవుండనియెడి పెద్దలనుడి నీవేదము
దేవుండంతటంగలడను భావము గురుప్రసాదము
స్వార్థపరుల చేతిలోన జాతి మతమ్ములు బడుచో
మానవతనె విభజించును మమతా ప్రేమల త్రెంచును.

రకరకాల ఆలయాలు ఒకేమట్టి భేదాలు
రకరకాల యుడుపులెల్ల ఒకేప్రత్తి దారాలు
మానవకుటుంబ మొకటను మమతావేద ప్రబోధము
మత కుల భేద వివాదము మానవతకె ప్రమాదమా.

ఎన్ని నాటకపు వేషాలేని మధ్య వేసినవే
నిత్య జీవితమ్ములోన నీవు మానవుడవు నిజము
శిరమైనను గడ్డమైన కొరిగించుము పెంచుకొనుము
మానవత్వమును మాత్రము మార్చలేవు తెలిసికొనుము.

ఎన్ని రంగులను బూసిన కన్ను ముక్కు మొగమదియే
రకరకాల జాతులైన సుఖదుఃఖా లొక్కటియే
అన్ని రంగులను గలిపిన నది యగునొక తెల్లరంగు
ఆలరంగ దేదియైన పాలరంగ దొక్కటియే.

భాషలెన్ని మార్చినను భావమ్మది యొక్కటియే
భూషలెన్ని దీర్చినను పుత్తడి తళుకొక్కటియే
సంకుచితత్వము స్వార్థము శత్రుత్వమ్మును సృజించు
మానవతా ప్రేమమ్ములు మహి మిత్రుత్వము పెంచును.

వివిధజాతి వృక్షమ్ములు విపినమ్మున కలిసి మెలగు
జాతి యొక్కటేయైనను సాటినరుని ద్వేషింతువు
జాతి మతాతీత ప్రేమ సర్వేశ్వరుడని తెలియుము
మానవతయనం ప్రేమమె దానిద్వేషి హరిద్వేషి

రూపము గలదనిన నేమి రూపములేదనిన నేమి
వసుధనున్న ప్రాణులెల్ల వానిరూపములె కావా !
దేవమందిరమునకన్న భావమందిరము గొప్పది
సేవింపుమి యచటనున్న చైతన్య ప్రభుదేవుని.

కనులుమూసి ధ్యానింపకు కనబడు చీకటి భూతము
చైతన్యప్రభు దేవుని సేవింపుము కనులుదెరచి
పరిశీలింప నరూపియు బహురూపియు నతడె చూడు
కల్ల కపటములులేని కష్టజీవులతనిగూడు.

చైతన్య ప్రభువర్యుని సేవ వీడి నిర్గుణుడని
ఆదిమను సుతుల్ పరులని యష్టమ గగనమును వేడ
రేయి బవలు మొరబెట్టిన ఓ యన దొకసారిగూడ
అచట నతనికిడు పీఠమ్మనవరతము ఖాలీయే.

తనచే సృష్టింపబడిన తనయులైన మానవులను
మత జాతి విభేదాలిడి మనవారని పరవారని
ఆత్మీయుల వీడి యంధులై జడముల గొల్చుటగని
చేష్టలుడిగి శిలయై నిలిచెను దేవుడు మందిరమున.

అందమెల్ల చంద్రునకే అర్పించెసు దేవుడనిరి
అమృతమెల్ల చంద్రుసుండి యారగింత్రు సురలనిరి
అమృతమేది యందమేది యతడుండెడి స్వర్గమేది
కానరాని విషయాలకు కలహించుటలన నవ్వరె.

కాల్చిననుం బూడ్చినసున్ కడకు మిగులునవి ఎముకలె
మరోజన్మముంటేమి సరి యది లేకుంటేమి
గుఱ్ఱము కడుపులో గ్రుడ్డు కొసకది ఆడదొ మగదో
కానరాని విషయాలకు కలహించుట లన మూర్ఖత!

లక్ష్మి ఓడతో ఏటిలో గొట్టుకొనిపోయి కొంత దూర ములో సంధ్యా వార్చుకొనెడి విప్రునకు కనబడి రక్షింపబడు తుంది. ఆ విప్రుడు లక్ష్మినిగాంచి నీ భర్త నిన్ననుగ్రహిస్తాడు గ్రహింపుతాడు. నీవు ఆయురారోగ్య భాగ్యాల వర్ధిల్లగలవని కలకాలము సువాసినివై సుఖము లనుభవిస్తావని ఆశీర్వాదించి ఆమెను ఊరు ముందరివరకు తీసికొనివచ్చి మరలి పోతాడు. లక్ష్మినిగాంచి రాముడు విస్మితుడై కన్నీరువిడుస్తు కౌగిలించు కొంటాడు. లక్ష్మి రామునిగాంచి ఇదివరలో నేను విప్రలబ్ధనై యుంటి. ఇప్పుడు నేను నీకు విప్రలబ్ధనై కలిసికొంటినని యా విప్రుడు రక్షించిన యుదంతమును ఆనందంగా చెప్పుతుంది. రాముడు లక్ష్మి బ్రదికి వచ్చినందుకు సంతోషంతో గంతులేస్తూ పాడుతాడు వేంకటేశ్వరుడే ప్రసాదించె ననుకొంటాడు.

వచ్చింది నాలక్ష్మి వచ్చింది నాలక్ష్మి
చచ్చి పుట్టీ యముని కనుగట్టి జయకొట్టి

నానోము పండింది నాయిల్లు నిండింది
నా అదృష్టపు జీవనజ్యోతి వెలిగింది

తల్లి బోగొట్టుకొనె దౌర్భాగ్య డీపట్టి
అనుకొంటి కల్లజేసెను దాని నాచిట్టి

నాభాగ్య మేమందు నాకయ్యె కనువిందు
నాదు ఆశాలతలు నవ్వు పువ్వులబూచె

పోయిన కండ్లరుదెంచె నవజగమ్మగుపించె
కటికచీకటి యినుని కబళించి వెలుగ్రక్కె

కొట్టివేసిన చెట్టు కొమ్మ నవనవలాడె
గతిలేని పక్షిసంతతికి గూడౌనగూడె

జడునిపై వేంకటేశ్వరుని కృప ప్రసరించె
కుంటివానింటికే గోదారి యరుదెంచె

మధ్య వచ్చిన జాతి మతములై కదలౌను
మమతగల మానవత మహి నెప్పుడొకటౌను.

ఇద్దరు కాపుదంపతులు పిల్లవాని నెత్తికొని ముద్దాడుతూ విజయం ప్రకటిస్తారు.

అందాల పాపాయి కందమ్ములకు హాయి
పాప యుంటెను వెల్గు మనదైన కనుదోయి

మన నందనవసంపు మొలక యీ పాపాయి
మన ప్రేమ పంజరపు చిలక యీ పాపాయి
బహు తపమ్ముల మేల్మిపంట మన పాపాయి
బాలచంద్రునకు మేల్జంట మన పాపాయి.

పాపాయి నుదుటిపై పారాడు ముంగురుల
నిండుచంద్రుడు దాగు నీలాల పరదాల
ఉత్సాహవంతమై యుబికియాడు మొగాన
ఉరుకులాడుచునుండె నుజ్వల భవిష్యాలు.

పాపాయి నవ్వులం బలక ముత్తెపు సరుల్
పలుమారు వజ్రాల పరిహాసముల నాడు
తారలను దరిదీసి తోరణాలను గట్టి
అందాలముఖ శశికి హారాల జతగూర్చు.

ఊయేల చిలకను చేయెత్తి పిలుచుచు
ఊఁ ఆఁ యనుచు ముక్కులుబ్బించి ముచ్చటిడు
నోటిలో వ్రేలమాయికపు పసి నేత్రాలు
ఆ పాలబుగ్గలం దానంద సముద్రాలు.

పడుచు లేచుచు నురుకు పనియేదొ పాపాయి
ఎదురుగాలికి కనుల నెగయు నీలి తురాయి
ఏరాజ్యమేలునో యీ దినమొుల సిపాయి
శ్రీరామ రక్షగా జెలగునెపు డబ్బాయి.

స మా ప్త ము.

అ ను బ ం ధ ము.

రహస్యంగా జనము లక్ష్మీ మహమ్మదీయ మతానికి చెందినదని
తెలిసి తూలనాడుట రాముని చెవి బడుటచే
యిలా భావిస్తాడు.

ఓ దేవా ! నిజముగ నీవుండుచోటు కెది త్రోవ
ఏమతమది సత్యముగా నీదరి జేర్చెడినావ !
సర్వశక్తిమంతుడవును సర్వజ్ఞుడవును నీవ
మాకోసము ఈమాత్రము మార్గము జూపగలేవ.

వేదము నీపలుకేనట బైబిలు నీపలుకేనట
ఖురాను నీపలుకేనట పరస్పరవిరోధాలట
దేవా ! నీవున్నావా ! ఉండియె చేస్తున్నావా
తగవులాటబెట్టి మాకు, తమాష జూస్తున్నావా.

మతమునుమదముగమార్చుచు మహామూర్ఖులగు గుండాల్
నరమారణ హోమబలికి తెరచిరి యజ్ఞపుకుండాల్
ఇట్టిసోమయాజుల కీవిచ్చెదవా స్వర్గసుఖాల్
నీవు దయాళుడవందురు ఏవిధి హింసను సైతువు.

మతవాదులు నీతోడి మంతనాలు మాటాడి
ఇపుడిపుడే నినువీడి ఇలపై దయచేసినట్లు
పరాత్పరునకున్ నిజమగు ప్రతినిధులము మేమేయని
తలాతోకలేకుండా తలాఒకటి ప్రవచింతురు.

మతాచార్యులెల్లరు నీ మక్కువగల బందాలే
సరిపడదొక్కరికొకరికి సవితిపోరు చందాలే
మూర్ఖత గలహించుటకై ముందువెనుకలను జూడరు
స్వీయమతేతరులతలలు కోయుటకును వెనుకాడరు.

ఇదిచూస్తూ వింటూంటే ఇదేమిటిరబాబు వీరి
దేవుడొద్దు మతమొద్దు జీవిస్తేనే చాలివన్ని
అబద్ధాలే యనిపిస్తే అబ్బురపడ పనిలేదు
మాతప్పిదిగాదు ప్రభూ మతమూఢుల తప్పుఇది.

మతమునేర్పునది అహింస మతమునేర్పు విశ్వప్రేమ
మతము స్వార్థమెడలగొట్టు మత మాత్మను చక్కపెట్టు
మదమునేర్పునదిహింస మదమునేర్పు విద్వేషము
మాకుతెలియకడిగెదము మతమా మదమా వీరిది.

అంతటనీవుండెదవట అసలే కనబడవేమి
ఐతే యిదిఅబద్ధమని యనజాలనురా స్వామి!
కనబడు రూపములనుండు కానరాని యాత్ముడవని
మనుజాకృతిలో వినునే కనుగొని సేవింతునవని.

అన్నిరూపములునీవై యలరినపుడు సగుణుండవు
అన్నిటిలోనున్న నీవు ఆత్మాకృతి నిర్గుణుడవు
భిన్నాకృతులం దేకతనున్నదిట్లు నీవేరా!
కన్నారన్ విశ్వరూపిదా నిను గాంచితిలేరా!

మతము దేవుడంటేనే మౌనమూను సైంటిస్టు
అవసరమునుబట్టి మతపు అండగొనును నాయకుడు
నామతమొకటే వైకుంఠపు తెరువను గురువర్యుడు
బ్రదుకుదెరువె దేవుండని ప్రవచించును సామాన్యుడు.

దేవుండొకడేయనుచును తెల్పెను సకలమతమ్ములు
ధరణీప్రజలెల్ల వాని తనయులె అన్నలు దమ్ములు
వసుధైక కుటుంబముగా వరలుతాను దేవుండును
సహోదరులె కలహించిన జనకునియెద పుండగును.

అవనీగృహమును బిడ్డల కతడు సమానముపంచెను
ఒకరియాస్తి ఒకరుదోచు టొప్పదనుచు శాసించెను
పెద్దవాడు చిన్నవాని ప్రేమజూడ ధర్మమ్మనె
ప్రేమనాస్వరూపమ్మనె ద్వేషము సైతాననియెను.

భిన్నమతములొకేబడిని చిన్నపెద్ద తరగతులు
అన్ని ఒకేజ్ఞానాంబుధి నంతరించు నుపనదులు
అప్రమేయుడగుదేవుడు అవధిలేని యాకాశము
వానిమతపు కొలబద్దల న్యూనపరచుటవివేకము.

పరుడెవ్వడు లేడనుటయె పరాత్పరుని గుర్తించుట
సరిమానవు ప్రేమించుటె స్వర్గములో వర్తించుట
అన్యత బోధించేవారంతా మోసం గురువులు
ఐక్యత ఛేదించేవారందరు భూమికె బరువులు.

స్వార్థము విడనాడజేయు చక్కనిసూక్తులె వేదము
అటుసేయని ప్రార్థనలన ఐంద్రిజాలిక వినోదము
కలహము నేర్పెడిగురువులు గడ్డినిదాగిన బావులు
ఆగురువుల నమ్మశిష్య లజ్ఞపశువులగుజీవులు.

మతముపేరు జెప్పుకొనుచు మడిగట్టుకొనగనేల
కులమువేరెయనుచు అడ్డుగోడల నిడుకొననేల
ఒకరికొకరు పరులమనుచు యుద్ధములో కూల్చుకొనిన
హారములో చిట్టచివర దారము మిగులును బేల.

మతమిడుపరలోకపు నమ్మకముల సుఖములొకరికే
జాతియొ యీలోక ప్రత్యక్షసుఖము లందరకిడు
పరలోకమునొసగు మతప్రాబల్యము లిటనేటికి
తలపోసిని పదతల రక్షలుగా జేసెదవేటికి.

రాజు బంటు రాణి భృత్యు లొకేనాటకపు పాత్రలు
ఆట రక్తిగట్టింపగ నందరు తమలోమిత్రులు
నాటకరంగమ్మున కీనలుగురు ముద్దుకుమాళ్ళ
నలుగురికిని దొరియకున్న నాటకమే విచ్చళ్ళ.

జై హింద్

కాపుదంపతులు తమకుమారుని పుట్టినదినమున ఉత్సాహముతో
సుత్సవము చేయుచు అభినందించుటకు వచ్చిన జన
సమూహములో ఆనందపరవశులై పాడుకొంటారు
ఆనాడే గాంధీజీ పుట్టినదినమౌతుంది.

జై హిందని ఒక్కసారి చేయుడోయి నినాదము
ఇది గాంధీప్రసాదము ఏలకోయి వివాదము.

హిందూ ముస్లిం బౌద్ధులు ఈసాయీ సిక్ జైనులు
అందరు ఒకతల్లికొడుకు లాతల్లియె 'హింద్' మాత
చిన్నా, పెద్దా, అనకా, కన్నకొడుకు లందరిపై
సమానముగ నాభారతి అమృతవృష్టి గురిపించును.

దిక్కులెల్ల పిక్కటిల్ల దిసలెల్లను మారుమ్రోగ
ఒకేకంఠమై ఏబదియొక్కకోటి నాదమ్మల
పిడికిలిచేతులనెత్తుచు వడి సింహకిశోరములై
జై హిందని మొగులుముట్ట చేయుడోయి నినాదము.

మతము వేరె అనిఅరచి మాతృప్రేమనె మరచి
జన్మతోడవచ్చినట్టి జాతిని బలిజేయుటలో
మనమాతయె హిందూస్థాన్ మరొకపేర నదెభారత్
భారతీయ దేశమ్మిది పౌరసత్వమిట వారిదె.

ఒకేతల్లిగర్భమ్మన నుదయించిన సోదరులు
అకట మతము మార్చుకొనినయంతలోనె వేరగుదురె
మతభేదము సోదరతను మార్చలేదు ఓభాయి
మతము మధ్యవచ్చినదోయ్ జాతి మాతయిచ్చినదోయ్.

హింద్ దేశ 'ఖానా' దిని ఇతరదేశ 'గానా' లను
బాడెడి దుర్మోహులార స్వమాతృ విద్రోహులారా
దేశవృక్షమూలములనె, తినేచెదలు పురువులారా !
కాలు చేతరాచివేయు కాలమ్మను దెచ్చుకొనక.

భారతీయులదే యెపుడీ భరతభూమియనిపిలిచి
మతావేశముల నడచి హింసామార్గము విడిచి
వేషభాషలను మరచి దేశమ్మొకటని తలచి
ప్రాంతీయ విభేదమ్ముల పాటించక మునునిలిచి.

ఒకేమట్టిలోనుండి ఉదయించిన యీఘటముల
సంబంధమునేమరచి సహోదరులె పరులనుచే
ఒడలెరుగని శివముండునె కడలియలలు వేర్వేరే
మమతాప్రేమల ద్రెంచిన మానవుడే దానవుడు.

నిన్నటి హిందువునునేను నేడు ముస్లిమైనాను
అలిమినో బలిమినో రేపేయగుదునేమొ క్రిశ్చియనును
మనసుమార్పుతోవచ్చెడి మతముల మార్చెడిసులభము
జన్మమిచ్చు మాతృదేశ జాతియెపుడు మార్చరాదు.

ఏమట్టింబుట్టితివోయ్ ఏభూమి వసించెదవోయ్
ఏభూమి యొసంగుకూడు నీవుకుడిచి బ్రతికెదవోయ్
కనిపెంచిన హిందమాత తనయుడనన నవమానమె
మాజాతియె వేరందువు మాతృద్రోహముగాదా !

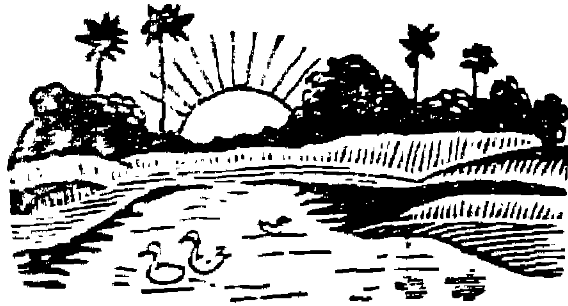
అమెరికాలోబుట్టువాడు అమెరికనునె నేననునోయ్
రష్యాలోబుట్టువాడు రష్యనునే నేననునోయ్
చైనాలోబుట్టువాడు చైనీయుడ నేననునోయ్
హింద్ భూమిలోబుట్టి హిందూస్థానీననవా.

భాషలలో భేదాలా వేషములో భేదాలా
దేశములో భేదాలా దేహములో భేదాలా
పరస్పరవిభేదాలా మరణాంతోన్మాదాలా
మతకలహ నినాదాలా మహామతుల వాదాలు.

ఆంగ్లేయులు పాలించిన యపుడిది హిందూస్థాన్
మహమ్మదీయపాలన నీమహి యది హిందూస్థానే
నాడు, నేడు, ముందు దీనినామము హిందూస్థానే
హిందుమాత సుతులెల్లరు హిందూస్థానీవారే.

దేశపు ఆబాలవృద్ధ స్త్రీపురుషులు మనజాతి
అందరికై యందరమును శ్రమపడుటలె మననీతి
మతముపేరు జెప్పుకొనుచు మడిగట్టుకొనగనేల
కులమువేరె యనుచు అడ్డుగోడల నిడుకొననేల.

జాతీయపు వంశీయపు సౌభ్రాత్రము విడిపోనిది
వచ్చిన విడిపోనిజన్మ సంబంధము లివిరెండే
మతమెదియేనేక దేశ మాతృజాతులయిన పరులే
సతులెవరె నేకగర్భ జాతులెపుడు సోదరులే
జయహిందని ఒక్కసారి చేయుడోయి నినాదము.

విప్రలబ్ధ

తప్పొప్పుల పట్టిక.

పుట.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
2	11	గళమ్ములనుసవరించి	నుతుమ్మొదల(శుతినించి
6	10	బల్లియ	నొల్లియ
8	5	సంపెంగ	సంపెగ
16	4	పైరుసవరించె	పైటసవరించె
16	9	ఆరవోసిన	ఆరవేసిన
17	3	నిస్సమ	నిన్సమ
17	6	పల్లకిలై	పల్లకులై
18	12	కాలనర్ప	కాలసర్ప
21	1	బంగరుభిల్ల	బంగరుశిల్ల
21	2	జెప్పవే	చెప్పవే
24	15	మనసంతకోసేసి	మనసంతయుకొనేసి
47	6	మదిమి	ముదిమి
47	7	జరయున్‌లేని	ముదిమియులేని
65	2	కామునితూపుల	కామునితూపులు
69	6	సరిచేసి	సరిబేసి
73	2	నీవంతకు	నీవంతుకు
81	7	పుట్టినంక	పుట్టినాంక
93	3	దరినిది	దరినిడి
94	8	పదన్యు	పదనును
95	6	కొమ్మల	కొమల
96	10	ఆవులోగన	ఆవులోగొను

పుట.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
97	15	పిఱుందురుల	పిఱుదురుల
98	12	ప్రజలకెరుక	ప్రజకెరుక
98	14	మూపురమ్ములు	మూపురమ్ముల
98	16	చూచుకమ్ము	చూచుకము
100	15	చిగుర	చిగురు
101	8	గ్రాయ	గాయు
102	3	దిని	దివి
102	8	వర్షము	వర్షమ్ము
102	11	లబ్ధ	లబ్ధి
104	15	యేహి	యెహి
105	10	అన్న మెఱుగని	అన్నె మెఱుగని
106	4	మటులాంటి	మిటులొంటి
107	2	నాకు	నీకు
119	7	నగనములో	గగనములో
119	12	ఆసి	ఆస్తి
123	3	ఓయనదొకసారి	ఓయనడొకసారి

ఇతర రచనలు.

ముద్రితములు : మణిమాల, ఆహ్వానము, జయధ్వజము.
పోతనచరిత్రము (మహాకావ్యము)

అముద్రితములు : వైశాలి, (నాటకము), రాజ్యశ్రీ, జానపద భారతము, సత్యమేవజయతి, మొదలగు నాటకములు.

బుద్ధచరిత్రము, రైతుబిడ్డ, ఎవరురాజు మున్నగు బుఱ్ఱకథలు.

సాహిత్య వ్యాసమంజరి (వ్యాససంపుటి).
వేంకటేశ్వరస్తవరాజము, నృసింహస్తవరాజము, శ్రీరామస్తవరాజము మున్నగు శతకములు.

దాగురింతలు, సూక్తిసుధ మున్నగు ఖండకావ్యములు.

ప్రతులకు :—

వానమామలై వరదాచార్యులు,

చెన్నూరు (వయా) మంచిర్యాల్.

జిల్లా ఆదిలాబాదు. (ఆం. ప్ర.)